

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет мистецтв

Кафедра декоративно-прикладного мистецтва та дизайну

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ А. П. Хомякова

« ____ » _____ 2023 р.

Реєстраційний № _____

« ____ » _____ 2023 р.

ВИВЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ДЕКОРАТИВНИХ РЕМЕСЕЛ
У ПОЗАШКІЛЬНІЙ ГУРТКОВІЙ РОБОТІ

Кваліфікаційна робота
студентки групи ОМм-22
ступінь вищої освіти «магістр»
спеціальності 014.12 Середня освіта
(Образотворче мистецтво)
Максименко Ганни Сергіївни

Керівник: к.пед.н, старший викладач
Хомякова А.П.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS ____ Кількість балів ____

Голова ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

_____

(підпис) (прізвище, ініціали)

_____

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. РЕГІОНАЛЬНІ ДЕКОРАТИВНІ РЕМЕСЛА УКРАЇНИ	8
1.1. Особливості регіональних декоративних ремесел	8
1.2. Вишивка як вид декоративного ремесла	20
Висновки до розділу 1	26
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	28
2.1. Ідейні витoki зародження вишивки, як частини декоративних ремесел в Україні	28
2.2 Аналіз робіт відомих дизайнерів української етноіндустрії	31
2.3. Пошуки ідеї створення костюму з використанням декоративних ремесел Дніпропетровщини	34
2.4. Особливості виконання оберегової вишивки Придніпров'я	39
Висновки до розділу 2	42
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ В ПОЗАШКІЛЬНІЙ ГУРТКОВІЙ РОБОТІ	43
3.1. Гурткова робота як дидактичний засіб розвитку художньо-образного мислення учнів	43
3.2. Створення навчальної програми гуртка.	46
Висновки до розділу 3	68
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:	72
ДОДАТКИ	77

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Максименко Ганна Сергіївна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

Ганна Максименко

ВСТУП

Наразі Україна стала непереборним трендом не лише для українців, а й для всього світу. Всесвітня підтримка нації нині, як і ніколи поширила ідею українських традицій, української творчості та колоритності. На сьогодні ми споглядаємо картину, як все більше людей згадують про нашу автентичність, все більше майстрів починають брати мотиви фольклору за основу своїх робіт і все більше закордонних поціновувачів цікавляться ідеєю нашого побуту і життя.

Народні промисли є невід'ємною частиною традиційної суспільної культури та побуту українців. З одного боку, вони пов'язані з економікою та освоєнням природних ресурсів, а з іншого – є частиною духовної культури народу, відображають творчість і знання народу.

У магістерській роботі досліджено культурно-мистецьке та педагогічне значення справжніх видів народного декоративного мистецтва. Досліджено методи творчого вирішення декоративних композицій технікою української вишивки у творчій практиці. Аналізується проблема захисту національної ідентичності та національних норм через навчання народній творчості, декоративно-прикладному мистецтву в позашкільних навчальних закладах.

Народне декоративно-ужиткове мистецтво – одне з найважливіших мистецтв. Невід'ємна складова формування української національної культури та духовного світу. Це традиційне мистецтво, яке дозволяє зберегти свою національну ідентичність, з покоління в покоління майно предків передається нащадкам. Зрозуміло, що важливий слід в історичному бутті залишив саме розвиток народної культури людей, соціальні умови існування і загальний світогляд.

Рукоділья, тобто ручна робота дрібного виробництва, якій притаманні глибока традиційність, стриманість декоративних рішень, чорно-червоні кольорові поля в оздобленні костюма, наявність спільних зразків, тем і рис з мистецтвом інших слов'янських народів. Особливість практичного мистецтва

нашого народу визначається особливістю суспільно-політичного розвитку Української держави та природними умовами її території.

Сьогодні, елементи національного творчості широко присутні в побуті, одязі, декоративно-прикладному мистецтві. З дитинства вироби народних умільців природним чином увійшли в наше життя. Вишита серветка, глиняна іграшка, розписана стіна – все це радує і зачаровує нас. Конкретність, емоційність, яскравість продукту відповідають уявленням про психологічні здібності людей. Це цінний спосіб виховання любові до Батьківщини, розвитку мистецької краси. Вона розкриває багатство культури українців, знайомить з їх минулим і сучасним, допомагає зрозуміти національні звичаї, традиції тощо.

Географічне положення України, її природні багатства сприяли розвитку великої кількості промислів. Україна відома своїми ремеслами ще з прадавніх часів, українці займалися: ткацтвом, гончарством, різьбою по дереву, декоративним розписом, лозоплетінням, ковальством, гутництвом, бондарством, обробкою шкіри і навіть обробкою каменю, а також вишивкою на яку ми хочемо зацентувати особливу увагу.

Останнім часом українська вишиванка та вишиті вироби популярніші за будь-який модний бренд. Ця тенденція охоплює не тільки нашу країну, а й виходить далеко за її межі. Українське національне вбрання обрали українські та закордонні знаменитості, світові будинки моди (Valentino, D&G та ін.), а авторитетні американські модні журнали такі як Vogue та New York Times тільки підтверджують популярність та актуальність української вишиванки. Саме з того часу модниці в усьому світі почали включати цей елемент гардеробу в свій повсякденний образ.

Останніми десятиліттями все більше світових дизайнерів надихається українською вишиванкою. Колись ще Іван Франко поєднував традиційні сорочки з повсякденними піджаками. Тепер такими образами вже нікого не здивуєш, а брендів, які переосмислюють вишиванку на сучасний лад, стає все більше.

Етнічний стиль завжди займав унікальне місце в світі моди. Одяг з прикрасами, фактурними тканинами, вишивкою та яскравими квітами особливо популярний навесні та влітку. На літніх музичних фестивалях, таких як Coachella, богемні сорочки та сукні стали чи не обов'язковою частиною неформального дрес-коду. Українські вишивальниці використовували у своїх колекціях модні бренди Gucci та Valentino, а за допомогою українського дизайнера Віти Кін сукні з вишивкою приміряли такі знаменитості, як Демі Мур, Діта фон Тіз, Клаудія Шиффер та інші.

Мета дослідження: вивчити декоративні регіональні ремесла та можливості їх впровадження у позашкільну гурткову роботу.

Відповідно до мети визначені такі **завдання** дослідження:

1. Дослідити особливості регіональних декоративних ремесел на прикладі матеріалів з історії, етнографії, культури та мистецтва.
  1. Проаналізувати вишивку як вид декоративних ремесел.
  2. Провести інформаційне дослідження стосовно традиційної вишивки Придніпров'я.
  3. Розробити авторський дизайн костюма з елементами вишивки.
  4. Дослідити можливості гурткової роботи як засобу розвитку художньо-образного мислення учнів.
5. Розробити програму гуртка з декоративно-прикладного мистецтва «Народна вишивка».

Об'єкт дослідження: декоративні ремесла України.

Предмет дослідження: вивчення регіональних декоративних ремесел в позашкільній гуртковій роботі.

Методи дослідження. У роботі комплексно застосовано *культурно-історичний аналіз* – для вивчення та виявлення особливостей традиційних ремесел; *порівняльно-історичний і типологічний* методи – для характеристики окремих зразків вбрання та змін, що відбулися з традиційним костюмом; *метод стилістичного опису* зразків інтерпретації традиційних технік та декорування

костюма у творчості окремих дизайнерів і брендів; *іконографічний аналіз візуальних джерел* – для встановлення способів перетворення традиційних ремісничих технік у сучасному дизайні костюма.

Практичне значення проведеної роботи в тому, що її результати дають змогу більш повно охарактеризувати традиційні декоративні ремесла та їх трансформації в сучасному дизайні костюма. На базі дослідження розроблено жіночий костюм із застосуванням техніки декорування одягу ручною вишивкою та виготовлено одну модель у матеріалі.

Структура дослідження: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, який налічує 49 позиції. Основний зміст доповнено 6 додатками, розміщеними на 21 сторінках.

РОЗДІЛ 1

РЕГІОНАЛЬНІ ДЕКОРАТИВНІ РЕМЕСЛА УКРАЇНИ

1.1. Особливості регіональних декоративних ремесел

Народне декоративно-прикладне мистецтво не обмежується історичними рамками індивідуального досвіду, а передає багатогранну спадщину української нації, скарбниця творчості якої невичерпна.

Декоративно-прикладне мистецтво має своє особливе художнє значення, його декоративна образність безпосередньо пов'язана з повсякденними життєвими потребами людини. Протягом життя людина займається різними видами діяльності: сімейним життям, працею, релігійною діяльністю, спортом, мистецькою діяльністю тощо [17].

Тому існує велика кількість різних предметів побуту, які допомагають людині виконувати її функції. Багато з них пов'язані зі сферами декоративно-прикладного мистецтва. Вони виготовляються з різноманітних матеріалів (традиційно з дерева, глини, тканини, скла, металу), тому твори декоративно-прикладного мистецтва в основному класифікуються за матеріалами та технікою виготовлення:

1. Вишивка – найвідоміший вид українського декоративного мистецтва, зосереджений на прикрашанні тканини та одягу різними видами узорів і орнаментів виконані нитками в певній техніці [2].

2. Ткацтво – найдавніша декоративна техніка плетіння тканини із ниток ручним и верстатним способом [2].

3. Килимарство – різновид ткацтва, зосереджений на виготовленні саме килимів [2].

4. Гончарство – це один з видів декоративного мистецтва призначений для виготовлення виробів з глини таких, як кухолі, келихи, глечики і інший посуд і декоративні вироби по типу фігурок і підсвічників [2].

5. Петриківський розпис – вид декоративного мистецтва, зосереджений на розписі різних матеріалів у певній техніці. Унікальний ще тим, що його можна

виконувати не лише на папері а й на різних матеріалах, таких як картон, метал, дерево, тканина, кераміка, скло тощо [2].

6. Писанкарство – це один з видів декоративного мистецтва України, відомий як зображення картин, символів ,орнаментів в мініатюрі зображених на яєчній шкарлупі [2].

7. Кожухарство – різновид декоративного промислу зосереджений на попередній обробці шкіри перед виготовлення різних виробів [2].

Протягом століть ремесла були важливим засобом заробітку та підтримки життя для багатьох людей. Україна має багато ремісничих центрів із самобутніми регіональними особливостями.

Українська народна вишивка має давню історію. Цей факт підтверджується численними археологічними знахідками, знайденими на території України, записами мандрівників, які багато століть тому відвідували ці землі, та свідченнями стародавніх літописців.

Давно, ще в давні часи, коли тут жили і процвітали скіфи, які, за свідченням Геродота, прикрашали свій одяг вишитим орнаментом. Під час розкопок у одній з областей було виявлено срібну медаль, виготовлену у шостому столітті нашої ери. На них зображені чоловічі постаті в одязі, який за кроєм і орнаментом вишивки дуже схожий на український. Зберегти вишиті вироби з тканини тисячоліттями неможливо, тому в музеї є лише українська вишивка минулого століття. Ці старовинні вироби вишиті візерунками, схожими на ті, що були на початку нашої ери, а також виробами найдавнішої трипільської культури, що існувала на території сучасної України тисячі років тому [29].

З давніх-давен українські жінки створювали різноманітні візерунки, техніки вишивання, способи фарбування ниток різними кольорами. Ці знання передаються в сім'ях майбутнім поколінням, формуючи особливості вишивки, характерні для конкретних родин, сіл та регіонів. Тому багато регіонів України мають свої особливості щодо візерунків, поєднання кольорів, техніки вишивання тощо (рис.В.1.1.). Прадавні символи знайшли своє відображення і у вишивці, якою наші предки прикрашали речі з тканини, в тому числі, звісно, й одягу [32].

Давні символи склалися з народних візерунків і отримували відповідні назви, що відображали їх зовнішній вигляд: «гребінець», «завиток», «ріжок» тощо. Деякі візерунки вважаються перехідними між геометричними та ботанічними візерунками. Це зірочки та розетки, що нагадують сонце, з променями, що розходяться в сторони, і «Дерево життя» – дуже давній символ, який у сучасній вишивці зображується у вигляді гілки з листям. Зооморфні прикраси складаються із зображень тварин (коней, жаб, риб та ін.), птахів (павичів, півнів, голубів, сов та ін.) і комах. У вишивці часто використовуються зображення цих частин тіла тварин, які вишивальниці вважають важливими для передачі потрібного символу. До них відносяться бичаче око, вовчі або заячі зуби, баранячі роги і риб'яча луска. Українці використовують вишивку для оздоблення одягу, домашнього ужитку та предметів культури [31].

Важливе значення в українській народній культурі мають рушники. Поряд із звичаями та обрядами рушників, на них вишивають особливі орнаменти із символікою до кожної важливої події ще з давніх часів. Ікону прикрашають рушниками, на рушник кладуть хліб, коли зустрічають гостей, рушниками користуються на весіллі, та при народженні дітей. А спеціально вишитими рушниками проводять в останню путь. Рушники супроводжують українців протягом усього життя, а тому відрізняються особливою дбайливістю та бережливістю [39], (рис.В.1.2.).

Ще одним найдавнішим видом декоративного мистецтва українців є ткацтво, що з давен було одним із самих важливих напрямків української національної культури. Ткацтво як частину плетіння, можна віднести як до господарської діяльності, так і до народного мистецтва. Він має давню історію та сильні традиції, які культивувалися поколіннями. Археологічні знахідки культур раннього неоліту свідчать, що ткацьке виробництво існувало на землях східних слов'ян ще в давнину. Такі великі обсяги виробництва побутової тканини були зумовлені гострою, суто практичною потребою в тканинах для носіння, оздоблення житла та використання в господарських цілях. Виникнення і розвиток ткацтва відбувалося в умовах прогресу духовної і матеріальної культури народу.

У IX-X ст виникла еволюція соціально-економічного шару, яка дала товчок розвитку ткацтва на Україні. Ткацтво виявилось матеріалом, який дуже сприйнятливий до соціальних змін, оскільки історичні події, природні та географічні чинники, сама господарська діяльність та її особливості, а також вимоги людей у культурній та естетичній сферах залишили свій відбиток на ньому. Здавна співіснували народне родинне ткацтво та цехові ремесла. однак, з появою промислового виробництва полотна і домашнього ткацтва народних промислів поступово почав занепадати. Проте художні тканини все ще відіграють важливу роль в оформленні інтер'єру будинку [47].

Техніка домашнього в'язання спицями трудомістка нитки прядуть, фарбують у різні кольори і тчуть на різних верстатах (рис.В.1.5.) з використанням різноманітних технічних засобів. Матеріал для виготовлення тканини також потрібні льняні, конопляні, вовняні.

З плином часу та розвитком суспільства ткацькі знаряддя повільно вдосконалювалися, а техніка виготовлення плетених виробів також доповнювалася та розвивалася. Це можна простежити за археологічними знахідками в різних частинах країни. Як текстильні знаряддя ми вже згадували прядки, веретена та веретена, але крім них є ножиці для стрижки овець, гребінці (із заліза та кістки) для чесання пряжі тощо.

Вертикальний ткацький верстат став першим ткацьким пристроєм, зробивши крок до механізації процесу. Основною частиною конструкції є вертикально встановлений каркас. По ньому простягаються поздовжні нитки, які стають основою для майбутніх тканин. Знизу до них прив'язуються невеликі грузики, що робить процес більш зручним. Ці лінії поділяються на парні та непарні, які підключаються до іншого ряду тягарів. Це допомагає ткачу прокладати поперечні нитки між нитками основи – руками або за допомогою тонкої палички (званої «глицею») і прибивати нитки до країв виготовленого виробу. Форми цієї машини зберігаються й сьогодні для виробництва певних видів тканих виробів, таких як килими, пояси, циновки тощо. Археологи і досі часто знаходять частини прядильно-ткацького знаряддя: тягарці з каменю чи

глини – які стягували основу та полегшували роботу, обертаючи колесо на веретені. [18]

Мистецтво ткача найбільше виявляється у виготовленні узорних тканин. Майстри-ткачі готують пряжу з місцевої сировини та самостійно її фарбують основними техніками в'язання візерунків в домашніх умовах є:

- класичне ручне сортування;
- кустарне візерункове ткацтво;
- техніка килимарства.

Тканини розрізняють і за технікою виготовлення: вони бувають полотняні, саржеві (ремізно-човникові), килимові, асорті, ворсові. За функціональним призначенням тканини можна розділити на наступні категорії: скатертини – для накривання столів, покривала – для прибирання ліжок, рушників, килимів, мішковина – для декорування та утеплення стін, килимки, пледи і килимові доріжки – використовуються на підлога та ін. Використовуються як традиційні тканини, так і сучасні новоткані вироби: килими, штори, декоративні серветки, плащі тощо.

Килимарство є давньою галуззю ручного ткацтва, залишки килимових виробів та знарядь ткацтва археологи виявили в стародавніх містах і скіфських поселеннях. Відомі центри виробництва килимів в Україні: Поділля, Волинь, Полтавщина, Київщина, Чернігівщина.

Як і обробка льону та конопель, обробка вовни відома українцям ще з часів трипільської культури, про що свідчать археологічні знахідки глиняних прялок. Техніка виготовлення килимів і підготовка вовни, яка використовується при цьому, збереглися донині. Спочатку овець обмивають річною водою, а потім стрижуть ножицями. Настрижену вовну знежирюють зольними протираннями, промивають, сушать і сортують. Потім подрібнюють сировину і розчісують дерев'яним гребінцем. М'яка вовна прядеться на веретенах так само, як і рослинна пряжа. Вовну починають прядсти і ткати, потім вибивають і качають полотно, поливаючи холодною або гарячою водою залежно від виду сукна. Наприклад м'яку тканину використовували для виготовлення постільної білизни або ковдр.

Довгі ворси складали у кошики, занурюють у струмінь води і розчісують, повертаючи. Грубу ж навпроти вибивають в ручних ступах, інколи у ступах з дерев'яними молотками і навіть ногами у ночвах [47].

Сукно піддається фарбуванню так само як будь-яка інша тканина, для цього зазвичай використовують барвники рослинного і тваринного походження такі як: личинки метелика які мешкають під корінням суниці і надають виробу червоний колір, березова кора з якої отримують жовтий і багато інших. Зазвичай поверх колір фіксується капустиним і огірковим розсолом або сироваткою.

З кінця 19 до початку 20 ст. Із популяризацією машинного текстильного виробництва народне ручне ткацтво почало занепадати. Його відродження на основі народної традиції почалося в 1930-х роках. Особливого розвитку воно отримало в традиційних осередках народного ткацтва. У галузі художнього ткацтва [2]. В Україні працювало і працює багато талановитих майстрів і художників. З XVIII по XIX ст. Досвідчені ткачі, імена яких широко відомі як П. Бідного, родини Роликів і Демченків, І. Златоглавнина, Оболонських, І. Прилуцького, Я. Суходольського.

Декоративне мистецтво нашого народу бере свій початок ще із давних давен, кераміка ще одне тому підтверження. Гончарство було і буде одним з найдрівніших декоративних виробів світу, яке спочатку слугувало лише для виготовлення посуду чи зберігання рідких і сипких матеріалів. Історія виробництва українського керамічного посуду зародилося в епоху неоліту, та охоплює ще кілька сторінок: неоліт, ранньослов'янський, чернігівський, давньоруські і середньовічні часи.

Розквіт промисловості на території України припадає на XVII-XVIII ст. Спочатку гончарі різьбили вироби вручну, використовуючи шматочки глини завтовшки в палець, щоб формувати кошики, каміння тощо, або формуючи з глини «ковбаски», які поступово формували конічний посуд. Гончарний круг був винайдений у четвертому тисячолітті до нашої ери. Спочатку він був ручним і дуже повільним, а до середньовіччя з'явилися крокуючі приводи, які принесли справжню революцію в області гончарства. Ця технологія не тільки прискорила

виробництво керамічного посуду, але й підвищила рівень техніки таких виробів. Посуд, виготовлений на колесах, стає легшим, тоншим і гармонійнішим. Малювати геометричні прикраси зверху стало ще простіше. Найрозповсюдженішим оздобленням посуду у XIV ст. лоцінням й штампами різних форм, від зірочок до ластівки. У XVII-XVIII ст.. розвиток українського гончарства дійшов до свого піку. Саме тоді сформувалася традиція художнього розпису в тому вигляді, в якому ми його знаємо – ботанічний і рослинний орнамент на тарілках, фігурах тощо [38].

Одним з цікавих методів обробки є Молочна кераміка (рис.В.1.6.). При виготовленні таких гончарних виробів використовується давній спосіб обробки кераміки – молочний випал. Під час обробки глиняний виріб занурюють у молоко і замочують у ньому, оскільки глина – матеріал пористий. Цей спосіб надає стравам дуже приємний пастельний колір і позитивно впливає на здатність продукту зберігатися. Після першого короткочасного випалу (приблизно 4-5 годин при 1000°C) ємність занурюють у молоко і обережно витягують, щоб не пошкодити тонку плівку молока. Ще один спосіб – протирати глиняні вироби серветкою, змоченою в жирному підсолоджену молоці. Посуд просушують і знову обпалюють у печі вже при 400°C. Головною перевагою такого способу обробки є вологостійкість продукту без використання хімічних речовин [33].

Також не можна обійти стороною Косівську кераміку, яка є автентичною візитівкою гуцульського краю. Появі гончарства на Гуцульщині треба дякувати великому запасу глини цих регіонів, якими і скористались мешканці (рис.В.1.7.). Місцеві майстри створили унікальні техніки і стилі, а крім звичайних глечиків, кубків і мисок, наприкінці XVIII століття почали виготовляти утилітарно-декоративну кераміку – кахлі та свічники. Особливим є і виготовлення чашок, для яких гончарі використовують такі декоративні техніки, як «глазурування» або «різьблення». Після першого випалу в печі на виріб наноситься фарба. При цьому перед випалюванням використовують білі, а після випалу – кольорові – зелену, коричневу, жовту, синю. Картина покривається прозорою глазур'ю, а потім знову обпикається в печі [26].

А у Львівській області є відома на весь світ Чорнодимлена кераміка. Це назва виду кераміки, яка обпалюється в печі за спеціальною технікою без потрапляння повітря. Цей народний промисел виник у селі Гаваречина Золочівського району Львівської області. Чорнокопчена кераміка традиційно доступна в чорному та темно-сріблястому кольорах. Також її називають димчастою керамікою, чорнолощеною, закуреною... (рис.В.1.8.). Цю кераміку виробляли ще в давні часи, і протиставляли звичайним гончарним виробам. Відомо що Чорнодимлена кераміка процвітала у 18 столітті як альтернатива традиційній поливаній кераміці. Майстри кажуть, що для створення такого виробу жирну глину потрібно замішати піснею та «закоптити». Для досягнення максимальної міцності виробу варто поєднувати більше видів глини. Це дуже важливо, оскільки чорнодимлена кераміка зазвичай не покривається водою. Сформований виріб сушиться в природних умовах протягом декількох днів. Піч наповнена ретельно висушеними буковими дровами – саме під час їх розпалювання вони генерують найвищу температуру – близько 1000 С! Коли вироби з глини зарум'яняться в печі, піч потрібно щільно накрити, щоб повністю перекрити доступ повітря. Гончарі швидко заклали цеглою два виходи ями і засипали землею. Кераміка потім коптиться всередині протягом 12 годин [25].

Ще одна з найбільш відомих – Опішнянська кераміка. Її батьківщиною вважається – село Опішня на Полтавщині. Опішнянське гончарство одне з досить молодих, своїм корінням сягає ХІХ століття. 1893 в Опішні (рис.В.1.9.).

Здавна відомим є те, що місцева глина сірого кольору, а при випаленні як по чарам змінюється на червону або блідо-жовту кольору. Кераміка проходить 40-денний цикл виробництва від початку до кінця. Після змішування глини на спеціальному обладнанні гончарі «витримують» її кілька днів, а потім формують виріб і обпалюють його в печах при температурі від 850 до 900 °С. Після цього керамічні вироби глазурують і знову подають у піч. На опішнянських розписах присутні ботанічні орнаменти – квіти, листя, ягідні грона, колоски, букети та корони. Для цієї кераміки також характерні характерні кольори розписів. Домінуючими кольорами картини є бежевий, коричневий, зелений і блакитний, у

дуже різноманітних відтінках. Для опішнянського розпису використовується техніка бахроми, де металевим пером «креслять» лінії, утворюючи візерунки [35].

Одним із найцікавіших видів народного мистецтва є петриківський декоративний розпис. Йому притаманні унікальні прийоми виконання та гармонійне поєднання кольорів, стилізоване під зображення української флори та фауни крізь призму творчої фантазії. Петриківський розпис унікальний ще й тим, що його можна виконувати не лише на папері а й на різних матеріалах, таких як картон, метал, дерево, тканина, кераміка, скло тощо. Характерно, що, хоча традиція нанесення малюнку не змінилася, петриківський розпис постійно оновлюється, трансформується, набуває нових рис. Художники тепер використовують сучасні техніки для малювання гуашшю, акрилом, аквареллю, а не саморобними фарбами з природних матеріалів, як у минулому (рис.В.1.11).

Головним інструментом Петриківського розпису є пензлик з кошачої шерсті, або як його ще називають «кошачка» або «кошатка». Щоб зробити «кошатку», слід вистригти шерсть кішки разом з підшерстям. Умільці кажуть, що шерсть найкраще підкладати під передні лапи, тому що вона там дуже м'яка. Тюк вовни потрібно перетягнути ниткою і прив'язати до дерев'яної основи. На лінії пензлик можна закріпити клеєм. Якщо є якісь вибиваючись волоски, їх потрібно висмикнути [9].

Неповторну характерність Петриківському розпису надають саме облямовуючи та стрічкові орнаменти. Пропорції композиції повинні бути гармонійними, головні елементи повинні виділятися розмірами і кольором, як правило, розміщуватися в центрі, другорядні елементи повинні доповнювати їх і пластично поєднувати в єдине ціле (рис.В.1.10.).

Петриківський розпис має цікаву стихійну символіку, відображення фольклорно-поетичного світогляду. Наприклад, калина - символ дівочої краси, щастя і долі; квітка – досконалість, природна краса; птах – зародження життя, родючість, достаток; барвінок – молодість і здоров'я; троянда - кохання; голуб – миру і спокою та ін. інші речі, які мають своє особливе значення [46].

Петриківський розпис – це складний світ стилізованих природних елементів, які постійно змінюються, доповнюються деталями, гармонійно переплітаються в орнаменти та складні композиції, виконані в особливих техніках на різноманітних матеріалах за допомогою техніки та інструментів.

Ключовим елементом петриківського розпису є «цибуля». Ще одним важливим елементом є калина, яку майстриня малює пальцями, створюючи неповторний колорит «перехідними мазками», які досягаються нанесенням двох кольорів одним мазком пензля. Також, цікавим є «Гребінець» який починається з сильного натискання на кисть і закінчується тонким ниткоподібним кінчиком. Саме такий ефект досягається за допомогою котячої щітки. Також є «Зернятко» - протилежний «гребінцю» мазок, який починається легким дотиком кисті і закінчується сильним натиском. Квіти символізують природну красу, а калина і мальви – жіночу красу [10].

Народне оздоблення та прикладне мистецтво є частиною нашої культури, яка ґрунтується на національній самобутності та традиції. Писанковий розпис є невід'ємною автентичною частиною нашої культури, і він захоплює нас своєю старовинною атмосферою, своєю перевіреною часом гармонією між красою та корисністю (рис.В.1.12.).

Писанкарство – один із найдавніших видів народного декоративно-ужиткового мистецтва, у якому яскраво відображені всі сторони життя народу – історія, ужиток, звичаї, вірування, естетичні уявлення, поетичні бачення, мрії про досконалість у житті.

Писанки – душа українського народу – це «шедеври живопису-мініатюри, в яких український народ демонструє свій художній геній, здатність до творчого мислення, здатність до художнього узагальнення навколишнього світу» [2],(рис.В.1.13.).

На сьогодні розписані різнокольоровими візерунками пташині яйця, відомі нам українцям як писанки, стали невід'ємною частиною свята Великодня. Крім курячих яєць, для фарбування використовують також гусячі, качині та страусині яйця. Вони більші за курячі, тому такі писанки виглядають ще ефектніше. Однак,

згідно з давньою народною традицією, яка сягає християнських часів, писанки виготовляються з яєць, запліднених молодими курками в, і зосереджені на магічних, ритуальних і лікувальних діях. Яйця (варені яйця, пофарбовані в будь-який колір) активно використовувалися з незапам'ятних часів, як під час Великодніх свят, так і в чудодійних обрядах у дохристиянські часи. На Великдень зазвичай одягають червоне.

У яєчному мистецтві кольори мають особливе значення. Водночас слід розуміти, що кольори писанок «розповідають» різні, а часом і протилежні сторони життя в розумінні наших предків і прочитуються лише у складних поєднаннях між собою. Тракткування таких складних поєднань кольорів і символіки на писанках стало предметом етнографічних досліджень. Писанки, з давніх давен створюються за допомогою спеціального обладнання : писачка, віску, і послідовних шарів фарби нанесених на шкаралупу, і не тільки.. Різновиди українських писанок найрізноманітніші серед них найвідоміші крапанка, дряпанка і мальованка. Зазвичай у писанках поєднуються геометричні і рослинні мотиви, найвідоміші з них волни, безконечик ,ламаний хрест, ключчя, а також дерева, півоньї, хвойка , рогата квіточка і багато інших малюнків підкріплених хвилястими і ломаними лініями. Щож стосовно кольору , то це поєднання своєрідних барв притаманних певному регіону України [4].

Крапанка — це фарбування гарячим воском яєчної шкаралупи цятками, смужками, цятками з подальшим занурюванням яєць у фарбу. Потім його знову капають воском і занурюють у фарбу іншого кольору. тощо Потім віск знімається, і на яйцях залишаються кольорові плями: білі і кольору використовуваної фарби.

Дряпанка — це яйце, яке фарбують будь-яким однотонним кольором, а потім металевим наконечником видряпують на ньому візерунок.

Марьованка — яйце, на шкаралупі якого намальовані авторські художні малюнки: натюрморт, пейзаж, вигаданий епізод.

Одним з найдавніших народних промислів також являється Соломоплетіння, завдяки якому використання зернової культури відбувалось не лише для споживання а й для декорування приміщення чи виготовлення іграшок

(рис.В.1.15.). Соломоплетіння властиве всім слов'янським і землеробським народам. Соломоплетіння, як ремесло зародилося ще на початку створення цивілізації, коли люди намагалися виразити своє розуміння навколишнього світу, життя, захоплення красою і могутністю природи, створюючи легенди, казки, пісні та міфи. Люди освоїли природу і навчилися плести гнучкі коріння, гілки, стебла рослин і шкури тварин. Житло, посуд, одяг і взуття є найдавнішими тканинами, створеними людьми. Люди намагаються оточити себе предметами побуту, які не тільки функціональні, але й красиві. Так, ремесло і мистецтво стикаються [2].

Наявність достатньої кількості матеріалу сприяло швидкому розквіту техніки плетіння. Бочки для зерна, господарські циновки, капелюхи - все це з соломи (рис.В.1.14.). З роками люди накопичували технічні прийоми обробки тканого матеріалу, вміння використовувати його практичні можливості та художні особливості, соломою вкривали дахи будівель, розводили худобу, підстиляли в хлівах. Солома забезпечувала фермерів «взуттям і одягом», забезпечувала теплоізоляцію для їхніх домівок і служила їм ліжком. З цього люди навчилися виготовляти блоки, кошики, килимки та ізоляційні килимки для комор. Задовго до появи ткацтва і гончарства соломоплетіння було відомо всім сільськогосподарським країнам.

Наші предки вирощували зерно в їжу і не поспішали розбиратися з тим, що залишилося після збирання та обмолоту зерна. Дахи будинків покриті соломою, яка використовується як корм і підстилка для худоби. З нього виготовляють всілякі речі - головні убори, дуже красиві іграшки та прикраси, предмети побуту і т.д. [3].

Селяни здавна вірять, що солома має силу родючості та благотворно впливає на процес їх життя. Саме тому солома відіграє важливу роль у сільськогосподарських обрядах.

Плетіння з соломи не є винятковим мистецтвом чи ремеслом певної країни. Але відомо що всюди де зароджувалось хлібопечення були схожі декоративні ремесла і у кожного вони були свої, зі своїми традиціями і звичаями.

Художня різьба по дереву або столярство — один із найдавніших видів декоративно-прикладного мистецтва, який широко поширений в Україні(рис.В.1.16.). Теслярі передають свій досвід із покоління в покоління. Кожна людина прагне досягти досконалості та унікальності у своєму декорі [2].

Виникло різьблення ще тисячі років тому, коли будували самі перші дерев'яні будинки. Разом з тим, оскільки люди завжди намагалися прикрасити своє житло, з'явилося мистецтво художньої обробки деревини, без чіткої класифікації, оскільки в одному виробі може поєднуватися кілька видів різьблення, але можна тимчасово виділити основні з них:

- Ажур: Гравірування з повністю підібраним фоном. Поділяється на тип щілини та тип розпилення;
- Площина (глуха): Основним елементом малюнка є геометрична форма, яку майстер наносить у вигляді борозенок на рівну поверхню;
- Рельєф: об'ємний малюнок на тлі;
- Скульптура: вимагає від майстра дотримання пропорцій, перспективи та перегляду форми людини, птаха чи тварини з усіх боків [45].

1.2. Вишивка як вид декоративних ремесел

Вишивка — один із найпоширеніших видів декоративно-прикладного мистецтва, який створює декоративні та сюжетні зображення на тканині, шкірі, повсті різноманітними ручними або машинними швами. Вишивка виникла з появою шиття первісного одягу людей кам'яного віку. Ще з першого тисячоліття до нашої ери вишивка вже досягла високого художнього рівня у народів стародавнього Вавилону, Греції, Риму, Китаю, Індії та Ірану. Відомо, що самою першою і найгарнішою у ті часи була Візантійська вишивка, яка відрізнялася особливою красою, і виразністю. Її вплив позначився на мистецтві вишивки у всій середньовічній Європі та держави Давньої Русі [30].

Відомо, що вишивка походить від пізнього неоліту — ранньої бронзи і навіть від племен трипільської культури. Елементи оздоблення трипільців, сарматів та

скіфів можна зустріти навіть у сучасній етнічній вишивці. Неолітичний одяг урізноманітнювався за своїми компонентами відповідно до рівня досягнень і можливостей у матеріальній і духовній сферах, розвитку естетичних потреб. При набутті статусу «одягу» трипільська культура почала активно розвиватися як елемент матеріальної культури, отримавши цінні можливості від технологічного досягнення ткацького верстата [29].

Трипільці, хто ж вони такі? Треба визнати що знаємо ми про них не так і багато, хоч почесно звемо їх нашими пращурами. Відомо – що трипільці це одна із цивілізацій доби енеоліту, яка існувала на територіях сучасних України, Румунії, Молдови і частині Угорщини. Трипільців почесно вважають першою європейською цивілізацією. Вважається, що саме трипільська культура стала зародком для слов'янської та балканської культур. Саме вони започаткували такі ремесла як хліборобство, землеробство і навіть будівництва..

Ритмічність у декоративних композиціях трипільської культури має не лише високу художню якість гармонійних форм, але й має специфічну наративну систему релігійних ритуалів, що являлась основою для розпису керамічного посуду, оздоблення інтер'єру житла та оздоблення одягу.

Становлення трипільського декоративного стилю та його духовно-символічний зміст являють відображенням в усіх видів художньої діяльності людини, починаючи з мистецтва дизайну костюма – вишивки, аплікації, розпису (рис.А.1.3.). Жіночий одяг трипільської культури різноманітний і рясно декорований різноманітними орнаментами та золотом. Про це свідчать археологічні знахідки трипільських статуєток, в яких виділяють три типи теракотових войовниць: оголені з розписом, оголені з елементами костюма та одягнені. Надзвичайно пластична форма, яка підкреслювала силует одягу, давала можливість передати нам існуючі на той час форми одягу (рис.А.1.1.). Крім зображень зачісок і намист, деякі статуї, особливо жіночі, демонструють різні деталі костюма. У деяких на талії можна помітити пояси, кінці яких звисають з боків, а також відомий трикутний фартух, який можна помітити спереду

глиняних фігурок (рис.А.1.2.). На невеличкій статуетці з Коломиї зображено корсет, ніби відкритий на грудях і спадаючий під кутом на спину [8].

Трипільчани, безсумнівно, володіли майстерністю ткацтва. Природні естетичні потреби людей, врівноваженість і гармонійність у використанні художніх засобів, діалектика поєднання художнього смаку і матеріальних можливостей у різні історичні періоди безпосередньо впливала на формування фактури конструкції одягу та прийомів оздоблення. Цікаво, що серед знахідок на руїнах Трипільських міст було знайдено шматочки обвуглених ниток. Їх аналіз в спеціальній лабораторії показав, що це нитки, виготовлені з рослинних волокон. Ця знахідка була на дні глиняної посудини, а отже трипільські жінки ще тоді, п'ять тисяч років тому вже вміли стригти овець, і виготовляти нитки. Мабуть, жінки в Триполі 5000 років тому вміли стригти овець і кіз, а вовняні тканини виготовлялися з шерсті домашніх тварин. Декоративно-композиційне мислення наших пращурів концептуально вплинуло не лише на жіночі рельєфи в кераміці та антропоморфній пластиці, а й на тілах, одязі та прикрасах. На жаль, сама тканина за такий проміжок часу до нас не дійшла, проте частково про них можна судити за відбитками тканини, які збереглися на черепках трипільського посуду [30].

Трипільські жінки багато прикрашають свій одяг розписом, вишивкою, аплікаціями, носять прикраси, традиційно татуюють своє тіло, вміють робити ошатні зачіски, успадковують попередні техніки в'язання та плетіння, виготовляють своєрідні головні убори — сітку, шапку. Крім того, вони прикрашають своє життя, люблять красивий посуд, прикрашають свої оселі химерними візерунками, що нагадують розписи українських хат. Неолітичний одяг трипільської культури багатий розписом. «Матисівський» декор заповнює майже весь контур одягу і сам по собі не потребує додаткового декорування. Тому, згідно з археологічними даними того часу, оздоблення майже немає, або воно незначне. В основному лише кілька мідних браслетів, амулетів і зразків раковин, які загалом не применшують декоративності картини. Це діяло як оберіг [8].

Народні промисли є невід'ємною частиною традиційної суспільної культури та побуту українців. З одного боку, вони пов'язані з економікою та освоєнням природних ресурсів, а з іншого - є частиною духовної культури народу, відображають творчість і знання народу.

Прикрашання костюмів та речей повсякденного вжитку було невід'ємною частиною людського життя з давніх-давен. З цією метою використовували декоративну вишивку, яка не лише прикрашала одяг, житло та предмети побуту, а й слугувала оберегом. Багатовікова історія не зробила вишивку "пережитком минулого", а навпаки надала вишивці цінності та значення в сучасній культурі.

Незважаючи на те що слов'яни зробили значний стрибок від язичництва до християнства, традиції вишивання залишилися цілком незмінними. Звісно, з переходом у християнство з'явилися деякі нові особливості виконання. Наприклад, саме у часи християнства зародилася особливість вишивки хрестиком.

Художнє мистецтво вишивки високо цінувалося у часи Київської Русі. Про це свідчать численні археологічні розкопки, в яких були знайдені фібули та срібні браслети 13 століття. Одна з перших шкіл вишивання знаходилася саме в Києві. Її відкрила Анна-Янка, сестра Володимира Мономаха. Там молодих дівчат навчали вишивати шовком, золотом і сріблом. Майстрині напрацьовували свій значний досвід протягом століть. Вони створювали дивовижні візерунки на одязі вельмож, заможних городян і селян, а також виготовляли дивовижні релігійні прикраси [24].

Географічне положення України, і її природні багатства сприяли розвитку великої кількості промислів і ремесел. Україна відома своїми ремеслами ще з прадавніх часів, ми займалися: ткацтвом, гончарством, різьбою по дереву, декоративним розписом, лозоплетінням, ковальством, гутництвом, бондарством, обробкою шкіри і навіть обробкою каменю, а також вишивкою на яку я би хотіла звернути особливу увагу [2].

Останнім часом українська вишиванка та вишиті вироби популярніші за будь-який модний бренд. Ця тенденція охоплює не тільки нашу країну, а й виходить далеко за її межі. Українське національне вбрання обрали українські та

закордонні знаменитості, світові будинки моди (Valentino, D&G та ін.), а авторитетний американський модний журнал Vogue підтверджує популярність та актуальність вишиванки.

Українська вишивка бере свій початок у період трипільської культури, епохи пізнього неоліту. На території сучасної Черкащини, археологи мають знахідку, датовану VI ст. нашої ери: зображення чоловіків, одягнених у щось дуже схоже на український національний костюм. Ще Геродот стверджував, що одяг скіфів, які здавна жили в Україні, прикрашали вишивкою [47].

У давні часи процес вишивання можна було назвати ритуалом, у який люди вкладали свої чисті, світлі помисли, вливаючи у свою роботу позитивну енергетику, зазначають дослідники. Цікаво, що жінки не копіювали чужі візерунки, не вишивали з інших виробів чи схем. Їхня робота особиста. Вишивальниця, яка володіє «мовою» орнаментальних текстів, за допомогою кольорів, ліній, візерунків створює щось абсолютно неповторне, приносячи удачу собі чи своїм близьким. Вважалося, що нашити на сорочку чужий візерунок означає взятися на чужу долю. Перша вишиванка в слов'янських країнах мала більше релігійне значення, захищаючи власника вишиванки від зла. Немовлятам при народженні завжди дарують вишиту сорочку, яка, за повір'ям, захищає дитину від злих духів. У три роки мама пошила першу вишиванку. Колірна гамма і характер оздоблення вишивки залежать від регіону, звичаїв і культурних цінностей [44].

У період розквіту українського козацтва, на межі XVI-XVII століть, українська вишивка починає набувати більш-менш сучасного характеру. Ці зміни торкнулися спочатку більш суворих візерунків вишивки - гострих і прямих кутів. Візерунки відрізняються від регіону до регіону, кожен з яких мав своє значення. Цікаво, що на той час вишивка стає головною рисою вправної жінки: за якою хлопець міг вирішити, з якою дівчиною йому почати стосунки, він оцінював вміння людини, яку потенційно обервав. Чим вправніше дівчина в рукоділлі (орнамент на полотні повинен бути рівномірним, яскравим і візерунчастим) - тим завидніше буде наречена.

Вишиванки були оберегом і для козаків, які захищали рідну землю від ворогів. Козаки вірили, що вишити на тканині орнаменти, мають тісний зв'язок з рідною землею, з домівкою, надають сил та захищають від «дурного» ока. Саме в гетьманську добу сформувався цілісний український національний костюм, у якому вишивка мала особливе символічне значення.

Вишивка вже здавна вважається генетичним кодом нашої нації, існує безліч видів орнаментів, які з'являлися протягом століть на території України. Різноманітність української вишивки просто вражає. Мабуть, жодна країна на карті світу не має такої різноманітної культури вишитого одягу.

Залежно від території виділяються цілий ряд різних видів вишивки: вишивка Середньої Наддніпряни, вишивка Полтавщини, вишивка Волині, Сіверщини та Чернігівщини, Вишиванка Полісся, Вишиванка Буковини, Вишиванка Покуття і Гуцульщини, Закарпатська вишиванка, Лемківська вишиванка, ряд вишиванок Слобожанщини. Наприклад, на Волині сорочки мають чіткі геометричні візерунки, а прості композиції додають вишиванкам вишуканості. Вишивка переважно виконується червоними нитками на біло-сірому полотні. У південній частині регіону перевага надається рослинним мотивам. У Буковині можна сміло сказати що люди люблять «погратися» з гарною сорочкою, тому її вишивають дуже дрібними стібками, щоб надати вишиванці іншого вигляду. Візерунки виконуються білою ниткою з кольоровими елементами, а орнаменти мають ботанічний або абстрактний вигляд. Традицією тут є і бісероплетіння. А у Поліссі, то на Київщині геометричні візерунки рослин вишивають білим, коралово-червоним або чорним кольором. Віддайте перевагу білому з вкрапленнями зеленого і червоного. На вишивці красується хміль, стилізовані грона винограду, ромби тощо. У певний період для вишивання використовували також синю кручену бавовняну нитку «заполоч». Але з часом їх замінили чорні, так як сині швидко зникли. У Житомирщині ж вишивали хрестиком і нанизуванням. Використовували червоний з чорний або синій колір, повністю покриваючи рукава сорочками. Найпоширенішими мотивами є розетки

та ритмічні повтори простих візерунків — пунктирів, восьмикутних зірок, ромбів тощо [11].

Що ж до моєї рідної Катеринославщини, то там найчастіше жінки і дівчата носили сорочки з рясно розшитими воланами вздовж яких кольоровими, та чорними нитками, малюнок був по більшості на манжетах і горловині рукавів. Чоловічі ж вишиванки переважно червоно-чорні [47].

У наш час актуальність вишивки вже не можна описати простими словами, сучасні спрямування майстрів вже захоплюють серця людства по всьому світу. Вишивка на одязі виглядає ніжно, символічно і дозволяє створити щось справді унікальне. Дизайнери, надихнувшись українською вишиванкою, створили на її основі нові лінії одягу. До них відносяться Dolce Gabbana, Nina Ricci, Valentino та інші гіганти моди.

Отож, знання, найдавніші традиції, технічні вміння, художній стиль, професійна майстерність і мистецький досвід передаються з покоління в покоління на величезній землі України. Ось чому ремесла та промисли демонструють безперервність, винахідливість і культурне розмаїття, характерні для регіону чи місця.

Висновки до розділу 1

Вишивка – велике культурне надбання народів світу. Саме тому вишивка зберегла свою цінність в усі епохи цивілізації та світової моди. Вишивка має глибоке історичне коріння, особливу естетику, власну мову та традиції. Багатогранність, унікальність та універсальність цього культурного феномену викликають дослідницький інтерес науковців та практичну цікавість модельєрів усього світу.

Упродовж дослідження були опрацьовані матеріали з історії, етнографії, культури та мистецтва, а також інформація про традиційну вишивку. На прикладі посібників з рукоділля представлено низку різноманітних мотивів і технік вишивання. Багато задіяних джерел містять інформацію про всі техніки вишивання різних країн і періодів. Окремо слід зупинитися на сучасному статусі

вишивки в дизайні одягу. Вишивка як частина дизайну одягу загалом залишається малодослідженою, хоча в інтернет-джерелах можна знайти чималу кількість, необробленої інформації.

Наразі дослідження ринку вишивки в Україні поки що обмежені, але є простір для більш поглибленого вивчення техніки та художньої майстерності майстрів вишивки Дніпровського регіону. Важливо визначити чинники, які сприяють успіху майстрів вишивки в регіоні, такі як їх навчання і досвід, доступність сировини та маркетингові навички. Такі дослідження можуть сприяти популяризації мистецтва та збільшенню його економічного потенціалу.

У цьому розділі детально вивчається історія, види та особливості народної вишивки, розглядається її символіка, колористика, регіональні особливості та технічні нюанси виготовлення. Використання вишивки в сучасному дизайні одягу що перебуває на стадії становлення.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ЧАСТИНИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Ідейні витoki зародження вишивки, як частини декоративних ремесел в Україні

Для українців вишиванка – це не просто одяг. Це щось дуже особливе: особисте, рідне, святе. Вишиванка – це символ, який зберігає коріння, ідентичність та саморозуміння. Це наша історія: міфологія, релігія, давнє мистецтво наших предків, душа нашого народу. Більше того, у вишиванці зашифрований наш генетичний код (рис.Д.2.1.). Витoki вишивки сягають тисячоліть. Про це свідчать літописні джерела, відомості стародавніх істориків та численні археологічні знахідки.

Вишивка є скарбницею духовної культури українського народу і відображає його національну ідентичність за допомогою своїх особливостей. Тому, як і багато інших сфер традиційної культури, вона здавна була предметом великої кількості спеціальних досліджень.

Однією із книжок що ясно показує відмінності нашого здобутку орнаментальної спадщини, від інших є Книга Л.В. Фокіної "Орнаментика". У цій книзі систематизовано ідеї досвіду, накопичені світовою практикою декоративного мистецтва, а також узагальнено матеріал світової мистецтвознавчої літератури з історії та розвитку декоративного мистецтва [47].

В Україні вміють вишивати всі регіони. Кожна область, а іноді навіть село, має свою неповторну техніку вишивання. Не говорячи про те, що дівчаток змалку привчають до вишивання. А у деяких регіонах нашої країни цим ремеслом захоплюються навіть чоловіки. Ще наші бабусі пам'ятають багато секретів цього старовинного рем

есла. Наприклад, нитки, якими вишивали, колись фарбували лише натуральними барвниками. Брали те, що було під рукою: кору, коріння, листя та квіти. Цікаво, що для закріплення кольору пасма запікають у житньому тісті – щоб вони не втрачали свій колір з десятиліттями. Дивно, але українські умільці знають близько 250 швів вишивки, в основі яких лежить 20 технік [29].

Наша ненька Україна різноманітна і неповторна, кожен її куточок має свій неповторний характер, свою національну ідентичність. Тому вишивка різних регіонів України відрізняється традиціями, стилем, кольором, візерунком.

Найстародавнішими класичними навичками Дніпропетровщини є рукоділля та вишивання мережива. Також не рідкою є вишивка хрестиком здебільшого геометрична, а також є рослинна вишивка вписана в геометричні форми. Існує багато видів ромбів, хрестів, косих хрестів, хрестів, зірочок, трикутників, квадратів та їх комбінацій (рис.Д.2.4.). Історики нагадують, що майстри Катеринославської губернії (нині Дніпропетровської області) свого часу володіли понад два десятки технік вишивання. Технологія вишиванки характерна для всього українського лісостепу і поширена в нашому регіоні.

Цікаво, що один із українських істориків О.Ю. Косміна називає «справжнім сплавом регіональних типів Лісостепу, в якому переплітаються традиції Поділля, Середнього Подніпров'я, Полтавщини, Слобожанщини». На думку О.Ю. Косміної, «у поліетнічному оточенні відбувся взаємовплив між традиційними формами вбрання українців і росіян, кримських татар, молдаван, болгар, греків. У музейних колекціях України нажалі майже не зберігся традиційний одяг українців, які заселяли степовий регіон» [29].

Старовинна вишивка буває одноколірною, білою, чорною, червоною або двоколіровою, з перевагою одного основного кольору: червоного з чорним або синім, чорного з червоним. У жінок найчастіше розшивались манжети та комір, різнокольоровими нитками або чорними складками, а чоловіків же на Дніпровщині вишиванки зустрічаються переважно червоно-чорні.

Одяг жителів минулих століть Наддніпрянщини має певні особливості. Наприклад, широко поширеними в наших краях є сорочки «чумачка» або «пілот» з характерними розширеними до низу рукавами(рис.Д.2.2.). Традиційні костюми українських степовиків, особливо Катеринославщини – Дніпропетровщини зазвичай виділялися широченними рукавами сорочки що слугували своєрідним прапором під час переправи через Дніпрові пороги, а помахами рукавів подавали різні сигнали. Крім того, такі вирізи рукавів

вважалися дуже зручними, сорочку такого крою можна було швидко зняти і зайти вводу у крайній необхідності. А у спекотні дні вітер краще обдуває тіло завдяки тим же просторим рукавам. Краї рукавів оздоблювали мережкою, та іноді дрібно вишитими смугами по краях. Комір, манжети та рукави також прикрашали вишивкою [28].

Вишивка на Дніпропетровщині зазнала позитивних змін у козацьку добу. По-перше, тому що козаки одружувалися на дівчатах із сусідніх територій, привозили з собою нові технології та символіку.

Що до символіки у дніпровській вишивці, то наші предки з великою повагою ставилися до таких стихій, як сонця і води (рис.Д.2.3.). Краї виробів часто прикрашали хвилясті лінії, також відомими як «безконечник», «хвиля» і «кривулька», які символізували вічність, нескінченність буття. Крім того, візерунок S або «півсварг» які символізували життєдайні води землі. Символ має форму змії, яка є охоронцем підземного світу, а також символізує чоловічу сутність і родючість. Іншим символом, який часто вишивають на сорочках, є хрест, який рухається. Це символ сонця і символ гармонійної енергії. Поширені трикутні символи: низ і низ, верх і низ. Деякі трикутники перекривають один одного. Вершиною вгору - це чоловічі символи, знаки духу, вогню. Зверху вниз – жіночі. Це ознака матеріального жіночого начала. Символом ромба або квадрата є поклоніння землі. Ромб із крапкою посередині символізує засіяні поля та достаток. Крім того, за словами Людмили, квадрат символізує магічне число чотири. Наприклад, чотири пори року, чотири частини доби. Відмінною рисою геометричного декору є майстерність внутрішнього розвитку малюнка в поєднанні з чіткими лініями, що об'єднують всю композицію Вишивали також простий хрестик. Прямий хрест означає початок чоловічого начала, а косий хрест – початок жіночого. Важливу роль відіграє і колір нитки. Білий – колір чистоти, незайманості та родючості. Чорний лише на Волині – колір смутку, в інших місцевостях – символ родючості. Згодом рослинні та тваринні візерунки почали з'являтися на сорочках і вже не мали такого сакрального значення. З

овочів – калина, троянда, мак, барвінок. Зооморфними символами є різні тварини: птахи, комахи. міфічні та реальні тварини [5].

Дослідники народного оздоблення, особливо вишивки, Катеринославщини стверджують, що цей вид мистецтва передається від матері до дочки, з покоління в покоління, на генетичному рівні. Через століття все ще можна простежити зв'язок майстра з його предками. Навіть сучасні народні умільці використовують у своїх роботах старовинні прикраси, які як відлуння, розповідають нам про сакральне, магічне, філософське значення нашої країни.

2.2 Аналіз робіт відомих дизайнерів української етноіндустрії

Вишивка пропонує величезний простір для творчості завдяки різноманітним технікам, характеру виконання та композиційним і стилістичним особливостям. Також, вишивка стала для нас важливим нагадуванням про нашу історію та рідне коріння. Саме тому автентичні елементи вишивки різних періодів і країн активно використовуються в сучасній моді. Вишивка, є чарівним атрибутом що робить одяг унікальним та елегантним. Варто зазначити, що українська вишиванка як не одна у світі, привернула до себе увагу всесвітньо відомих кутюр'є.

На сьогоднішній день можна побачити дуже цікаві та незвичні варіації традиційних елементів української вишивки в сучасному крої. Основи традиційної вишивки безперечно збереглися, але додалися нові і цікаві інтерпретації їх розміщення і стилізації.

До майстринь що уміло інтерпретують українську вишивку передаючи її на світовий ринок уміло посідає своє місце дизайнерка, і активна діячка - Ірина Каравай, яка створює квіткові та футуристичні принти на основі українських народних мотивів. Використовуючи їх для оздоблення лляних, бавовняних та вовняних суконь. В її колекції також є сережки, каблучки та взуття. Дизайнер у інтерв'ю не раз згадувала про позицію використання саме екологічних тканин у своїх колекціях (рис.С.2.1. – 2.4.).

Ще одне почесне місце серед видатних майстринь своєї справи посягає Юлія Магдич, що ще з раннього дитинства вирішила що світ моди стане її рідним

домом. На разі Юлія є однією з найвідоміших ето майстринь України, в її нарядах ходять найвідоміші люди з чотирьох континентів і навидь такі світові зірки як Леді Гага.

Основна увага у створенні одягу приділяється етнічним прикрасам, які блискуче підкреслюють неймовірність її костюмів з льону, вовни, кашеміру та вельвету (рис.С.2.5.). Крім того, Магдич сміливо використовує японський стиль, створюючи кімоно прикрашене українською вишивкою. На окрему увагу заслуговує і колористика вбрань – яскрава та гармонійна. Зі слів дизайнерки, у створення костюмів найчастіше використовується традиційна вишивка-борщівка.

Але, треба зазначити, що саме квіти стали ключовим елементом оздоблення дизайнерки. Квіти, як каже Юлія – « відомий мотив вишивки на сорочках, адже рослини завжди мали сакральне значення у культурі багатьох народів. Найбільш уживаними рослинами у традиційній культурі вишиванок вважаються троянди і лілеї – символ цноти і чистоти, листя дуба і жолуді – символ сили духу, хміль – символ юнацтва і флірту, мальва – символ материнства.» (рис.С.2.6.-2.7.).

Не можна було обійти і ще одну нашу етно дизайнерку, що вийшла на світовий ринок. Христина Патик засновниця українського бренду – ZERNO – ще один приклад крутого симбіозу сучасності та традицій. Напередодні річниці Незалежності України «Зерно» навідь планувало кілька масштабних виступів в Україні та за кордоном, але довелося їх перенести через пандемію а потім і через агресію країни терориста.

«Ми обрали таку назву – «зерно», як відтворення того, чим ми займаємось. А займаємося ми збиранням українськості і формуванням традиції в сучасному світі. Всі речі, які виробляє «Zerno» є сучасними і в них немає шароварщини, ужитковий і носибельний», – Христина Патик (рис.С.2.13.).

ZERNO – відомий нам як український бренд одягу та аксесуарів, філософія якого втілена в міцному дизайні та фольклорних візерунках (рис.С.2.11.). Акцент на етнодизайні – це прагнення та спроба бренду зберегти та переосмислити українські рідні, та інші етнічні традиції. Бренд об'єднує

майстрів і дизайнерів, чия продукція максимально екологічна і часто виготовляється вручну. При створенні колекцій використовуються лише натуральні матеріали: конопля, бавовна, шовк, вовна, а також глина, скло та дерево. Для оздоблення одягу майстрині часто звертаються до народної вишивки та техніки вишивання. ZERNO створює стиль, який не підлягає часу. Тому одяг живий. Тому що на нього не впливає мода і стрімкі тенденції – саме так кажуть майстри цього неймовірного бренду (рис.С.2.9.-2.10.).

На сьогоднішній день етнічні мотиви тісно переплітаються з сучасними модними тенденціями. Одяг що виготовляє наша українська майстриня Лілія Братась яскраво це підтверджує. Її колекції є такими незвичайними саме за допомогою елементів ручної роботи та етнічних деталей. Лілія знає, як створити щось нове, використовуючи вишивку, яка є частиною культурної спадщини України. Як засновниця і дизайнер бренду Lilia Bratas, Лілія знає, чому етнічні мотиви стають все більш популярними в одязі (рис.С.2.14.).

Також Лілія Братась відома тим що створила особливий «рукописний» одяг і безпосередньо приєдналась до лавр «найкращих і найсильніших», та активно завойовує серця своїх шанувальників стильним етнічним одягом. Це і пальта з лаконічною вишивкою на спині, і теплі сукні з вишитими оберегами, та звісно її відомі жилети з відкритими швами (рис.С.2.16.).

За словами Лілії, однією з актуальних особливостей традиційного українського костюма є багатошаровість, яку дизайнерка сміливо застосовує у своїх неймовірних образах. Наприклад, трикотажну сукню поєдну з вишитою жилеткою чи спідницею, а вишиванку - з кардиганом (рис.С.2.15.).

Ще однією цікавою етно-майстринею є Ольга Нарбут – педагог, підприємець, арт-блогер та організатор Prekrasa Studio, яка знає толк в українській вишивці та навчає вишивати інших. За її словами, їй подобається різноманіття традиційної української вишивки(рис.С.2.17.). Студія Prekrasa прагне поєднати традиції з новими технологіями, адже кожен користувач може прослухати онлайн курси з різних технік української вишивки. Також Пані Ольга разом із брендом «Зерно» випустила лімітовану колекцію суконь з елементами старовинної

вишивки. Одна сукня з капсульної колекції навіть брала участь у Dnipro Fashion Week.

Також хотілось би розповісти про Оксану Лебедеву засновницю бренду - Varenykyfashion одяг якого носить сама Мей Маск.

Varenyky Fashion створює свої костюми, консультуючись з етнографами. В основі вишивки бренду - стародавні талісмани, покликані захищати власника. Кожен символ чи орнамент на вишитій сукні має особливе значення. Дизайнери використовують натуральні матеріали та вишивають вручну. Моделям бренду притаманна широка кольорова палітра - від класичних білого та червоного до пудрового, фіолетового, чорного та яскраво-синього (рис.С.2.18.-2.22.).

Отакі вони, наші непереборні і сміливі дівчата, що захоплюють і стають непереборними кумирами українського народу і нашої батьківщини. Ті хто подовжують український дизайнерський ринок далеко за межі нашої країни, і зберігає частинку нашої самобутності по всьому світі.

2.3. Пошуки ідеї створення костюму з використанням декоративних ремесел Дніпропетровщини

Український етнічний стиль вже давно стали фаворитом серед модниць і модників не лише нашої країни а і далеко за її межами. Як і будь-яке народне мистецтво, етно одяг ніколи не буває нудним. Це тому, що він є джерелом оригінальних і неповторних ідей наших видатних майстрів і майстринь одягу, взуття, прикрас та аксесуарів. Народні мотиви найбільш помітні в легкому або демісезонному одязі. У теплу пору року усім більш хочеться виглядати неймовірно і водночас виразно. Саме це і може нам запропонувати мотиви нашого народного одягу. Наші моді дизайнери і дизайнерки залучають усю свою фантазію, щоб одягатися яскраво та створювати щось нове і неймовірне.

Найхарактернішою частиною етнічного стилю є те, що він опирається на традиційні риси історії нашого народу, які відображають особливості певної етно групи в сучасній моді, такі як крій костюма, особливі тканини, прикраси та

взуття. Включення етнічних мотивів в одяг може створити абсолютно унікальний образ, який відображає культуру країни і її мешканців.

Сьогодні одяг у народному стилі набуває все більшої популярності. Народне мистецтво надихає сучасних модельєрів на пошуки нових пропорцій та композиційних рішень. Сучасний одяг з використанням народних мотивів має інтерпретувати та популяризувати народні традиції та відображати незалежне бачення народного стилю (народні костюми які перемістилися з бабусиної скрині до дизайнерської студії). Народний костюм стає впевненою спробою показати, що ти – українець. Народне мистецтво - скарбниця ідей для модельєрів. Сьогодні ми повинні визнати, що наші предки були багато в чому мудрішими за нас. Ми більше шукаємо і цінуємо своє коріння. Сучасні модельєри постійно звертаються до кращих зразків етнічного одягу. І це не просте відображення чи повторення минулих форм, пропорцій та кольорових поєднань, а творче успадкування традицій.

Композиційний пошук

На початку роботи було переглянуто багато різного роду публікацій видатних майстрів таких як Ольга Нарбут, Віта Кін, Христина Патик, Юля Магдич, Лілія Братусь , та враховані всі сучасні модні тренди, включаючи кольорову гаму, крій та оздоблення. Також розглядаємо матеріали стосовно вишивки різних регіонів нашої країни. На основі цього було розроблено ідеї створення костюму.

Зображення одягу показано на додатку С.

Варіативний вибір та стилізація елементів.

Пошуковий ряд показано у додатку Е.

За основу мого костюму, спираючись на сучасні тренди і вподобання, мною був обраний корсет на якому буде розміщена вишивка Придніпровського краю. Корсет розроблений у конусоподібній формі на шнурівці позаду, з додатковими елементами у вигляді мобільних рукавів, які при потребі можна зняти. У корсеті присутня горловина у формі манжети на кнопці, що з'єднана тонким шифоновим шаром з основною конструкцією.

Корсет – елемент жіночого одягу у вигляді широкого нагрудного пояса з вшитими в нього підгрудними кістками і китовим вусом, завдяки якому каркас щільно охоплює стан, створюючи бажану для багатьох красунь форму.

Доповненням до корсету мною була обрана спідниця під запах, довжиною міді. На мій погляд, вона найгармонічніше передає легкій і водночас бурхливий дух наших дівчат, нашої Країни.

Під час підбору матеріалу до спідниці я опиралась на легкість тканини, та екологічність. Серед моїх фаворитів у пошуку були такі тканини як: габардин, шифон, шовк, фатин і льон на якому я і зупинилась.

Спідницю на запах, довжиною міді я вирішила прикрасити лише технічною вишивкою по поясу і звисаючих краях зав'язок.

Також, розглядалась ідея вишивки по низу виробу у техніках: мережка, знизування, чи викрізування.

Колористичне вирішення

Стосовно кольорової гамми я зупинилась на червоному і чорному кольорах, що передають непереборність і стійкість нашого народу (рис.Е.2.11.).

У розробці також були більш традиційні червоний і білий, також білий і бежевий кольори, і звісно ж кольори нашої державності.

Чорний колір – символізує українську землю, а червоний колір – кров борців пролиту за неї в боротьбі за свободу та незалежність України.

Червоний і чорний були дуже поширеними кольорами в українській історії, їх використовували на одязі, рушниках та писанках.

Червоний і чорний використовували як ідеологічні кольори Українські Січові Стрільці під час Першої світової війни. Вони вишивали червоне і чорне на своєму одязі та співали пісні про червоне і чорне. Іноді ці кольори на непереборному стязі підіймали воїни Української повстанської армії, але найчастіше вони йшли на поле бою з жовто-блакитним стягом.

Жовто-блакитний прапор символізує єдність нашої нації, тоді як червоно-чорний прапор – це революційний прапор України. І він символізує боротьбу, опір, неприйняття того, що відбувається, і прогрес з вірою у майбутнє.

Основний етап

Основний етап почесно можна назвати найскладнішим, у ньому вже виконувались всі прорахунки відповідно до розміру крою виробів. Стосовно розміру я образа підходящій до себе 42, за для чого зможу спокійно приміряти вироби під час проектування і власне пошиття.

Спідниця. Початок виготовлення почався з розрахунку півобхвату талії на 42 розмір, з відступом 20-30 см під запах, за формулою $R=P/(2\pi)$, де P – це обхват талії +ширина запаху. $\pi=3,14$. Тобто $55+30=85$

$$R=85/2*3,14=13,3$$

Для подальшої роботи льняну тканину треба було скласти два рази в поперек, отримуючи полотно складений, у чотири сторони трикутничок, і в середині складеної тканини півколом відкласти отриманий розмір роблячи помітки крейдою. За для цього треба було 1 кінець лінійки я прикласти до кута на тканині, у місті згину, а другим рухаючи по колу проставити на тканині декілька міток на шляху до іншого краю тканини.

Таким самим чином, відповідно до потрібного розміру відкладаємо довжину нашої спіднички.

Наступним чином треба було підвернути у два рази нижній край спіднички і прошили прямою машинною строчкою, отримуючи гарний низ виробу.

Найголовнішим етапом пошиття спідниці є пришиття поясу, для якого була взята купована українська тканина темно бордового кольору з додаванням чорного. Ця тканина маленькими фрагментами ще буде використовуватись у виготовленні виробу, для підтримання єдності образу. З цієї тканини треба було вирізати 8 см уширшки, приблизно потрібної довжини. Далі, цю тканину треба було накласти одним краєм на спідницю по лінії талії. Лице до лица сколотити голками. Прокласти машинну строчку. Далі необхідно було зшити вільні кінці пояса і вивернути. Прітачать пояс до спідниці по лінії талії.

Останнім кроком було прасування виробу.

Корсет. Для початку побудови корсету ми створили викрійку за допомогою готової плечової основи. Почнемо з верхньої лінії корсажу. По середній лінії

спинки, на відстані 18 см від лінії талії (ТТ1) ставлять точку і проводять від неї пряму лінію до точки за нагрудним зажимом, на відстані 10 см від точки Г7 ставимо точку П. Лінія, що з'єднує ці точки, є плавною кривою, яка відхиляється в точці П7.

На грудях, з верхньої частини ліфа треба окреслити лінію, проведену від точки Г61, на відстані 10 см від точки Г7 по нагрудній виточці, до точки, розташованої на 2 см вище точки Г3 на лінії середини грудей.

Переходимо до переоформлення центральної частини ліфа. Для початку, треба провести пряму лінію від точки Т32а до точки Г7 і перетніть її з дугою, проведену з точки Г7, радіусом Г7Г61. Відміряйте відстань +1,5 см від точки Г61 до точки П61 (це більше рішення запобігає відставанню верху корсета від фігури) і відкладіть дугу вліво від точки, утвореної перетином дуги і прямої лінії Т32аГ7. Проведіть пряму з точки Г7 до перетину з дугою в новоствореній точці (рис.М.2.1.).

Потім ми перейшли до оформлення нижньої частини корсету, по перше провів по середній лінії спинки на 10 см нижче точки Т0. По боковому шву спинки до точки на 10 см нижче лінії талії. Потім від точки, симетричної боковому шву полички, до точки правого боку виточки полички, що проходить по прямій нижче точки Т31, потім від симетричної точки лівого боку виточки до початкової точки талієвої виточки полички і продовжити побудову під прямим кутом до середини ліфа. Лінія зрізу на нижньому боці ліфа - злегка опукла крива, що проходить через місця з'єднання під прямим кутом (рис.М.2.2.).

Наприкінці, композиція рельєфної частини ліфа на грудях коригується м'якими лініями, щоб відповідати природним вигинам тіла. З лівого боку від новоутвореної, вивернутої нагрудної виточки, злегка опуклою кривою, що повторює округлення грудей, від точки Г7 до точки, утвореної розчином виточки на талії, з лівого боку, злегка згинаючи криву під грудьми, для кращого прилягання до форми тіла. Потім до нижньої частини ліфа (рис.М.2.3.).

Також, по верху до корсета сконструйовано ворот стійка на закріпці, що зшивається з корсетом крізь тонкий шар червоної сітки, у вигляді жабо.

Що до матеріалів, то за основу було взято льон чорного кольору, а вишивка по середині виробу виконана на канві Аїда 16тий каунт. Нитки для вишивки взяті муліне мулінеDMC. Корсет підкріплен чашками, і кісточками з китового вуса. Задня застібка на шнурівці з бма люверсами. За підкладку до корсету взята тонка ХБ тканина.

Рукави. Що до виготовлення рукавів, то за основу було взято звичайну викрійку прямого розширеного рукава, яка була модифікована згідно конструкції і ідеї дизайну.

Послідовність виконання виробу вказана у додатку М.

2.4. Особливості виконання оберегової вишивки Придніпров'я

Мистецтво вишивки має давню історію, відколи з'явилося перше рукоділля. Первісні люди виготовляли собі одяг за допомогою вишивки та прикрашали його містичними знаками. Найпершими матеріалами для вишивання були волосся та кровоносні судини, а згодом люди навчилися виготовляти нитки. Вишивка завжди була тісно пов'язана з природою, життям і працею. Крім того, у вишивці відображалися уявлення про навколишній світ, художні смаки, народні традиції та національні особливості.

Використання мотивів у вишитих орнаментах, також відображається міфологічними елементами які створені культурою та уявою наших предків. У давнину створювалися і розвивалися різні культури зі своєю символікою, які передалися нам як своєрідні символи.

Припускають, що за уявленнями наших предків, вишивкою прикрашали предмети одягу, через які злі сили могли дістатися до тіла людини. Таким чином, основним значенням вишивки в давнину був самозахист. Захисними візерунками вишивали коміри, манжети, подоли та лацкани. Вважалося, що сама тканина відлякує злих духів, адже її виготовляли з магічними орнаментами. Тому було важливо захистити місце, де закінчується чарівна тканина одягу і починається людське тіло.

Що до розташування оберегової вишивки, то зазвичай їх поділяють на:

1) Традиційні – кругова (комір, пояс, вставки, рукави, поділ).

2) Нетрадиційні – тобто такі, що виконують різні захисні функції:

- Червоні та помаранчеві візерунки, часто круглі та хрестоподібні;

- Захищають маленьких дітей від лиха – силуети коників чи півників, червона або чорна нитка; старших дітей, школярів – синя або фіолетова;

- Синя або золотисто-зелена вишиванка допомагає бізнесу досягти успіху в будь-якій сфері.

Також вишивку часто робили червоними нитками, які мали особливе значення. Червоний колір мав різні відтінки: агрусовий, маковий, малиновий, вишневий та цегляно-червоний..

Стібки, які використовували у старовинній вишивці, були рахунковими. Тобто, кожен стібок рахувався як нитка тканини. Візерунок не переносився на тканину заздалегідь, а лише великими стібками можна було окреслити його положення та розмір. Найпоширенішими лічильними швами є «низь», «набір» та «лічильна гладь».

Для виконання свого етнічного корсету я обрала вишивку колишньої Катеринославщини, а саме оберегову вишивку доби козацтва. Техніка виконання – змішана. Корсет розшивався хрестиком, а орнаменти на рукавах зображені низзю.

(схема вишивки представлена у додатку 3)

Вишивка хрестиком – одна з найпоширеніших технік в українській вишивці. Хрестик дійшов до України набагато пізніше, ніж різноманіття лічильних швів, що панувало з досить давнього часу, але ця техніка вже багато років лишається найулюбленішою. Освоїти візерунок непросто, його можна скласти самостійно, або взявши готовий орнамент. Техніці «хрестик» використовується для найрізноманітнішого вжитку. Ним вишивають як рушники так і сорочки, навіть серветки і картини є не рідкою знахідкою у цьому мистецтві. Шви виконуються зліва направо. Краса цих швів залежить від точності і порядку виконаних стібків: верхній стібок перетинається в тому ж напрямку, що і нижній, і має ту ж довжину,

а довжина стібка і товщина нитки повинні бути такими, щоб тканина не була видна.

Послідовність виконання шва:

- Закріпити нитку петлею.
- Далі, треба виконати серію косих стібків зліва направо, проводячи голкою зверху вниз.
- На обраному шляху, виконати 2-й ряд косих стібків.

Що до низі, то вишиті візерунки у цій техніці створюються шляхом з'єднання стібків різної довжини. Якщо стібки довгі, нитка може звисати або зачепитися за щось під час носіння сорочки. Щоб запобігти цьому, вишивальну нитку закріплюють на тканині і зашивають у невеликі петельки (замки).

Через спосіб виконання петельок вони називаються закритими або загорнутими. Стібки мають достатню довжину, щоб покрити сім або більше ниток тканини. Вони повинні бути закріплені за допомогою замків. Однак і це правило не є абсолютним. Довжина, що відокремлює петлі, які потрібно зав'язати, від тих, що не потрібно, залежить від товщини і щільності ниток, з яких виткана тканина. Об'ємні шви відрізняються від звичайних тим, що лінії візерунка товстіші і мають характерну «закручену» текстуру.

Як правило, шви закріплюються через кожні чотири нитки в тканині. Однак відстань між замками можна змінювати в деяких місцях, щоб досягти красивої симетричної лінії. Замки слід розміщувати так, щоб вони утворювали красиву симетричну лінію. Технічна особливість вишивки нижнім швом полягає в тому, що вона складається в основному з ліній, які згинаються під однаковим кутом.

Що до зображення орнаменту в кілька кольорів, то він обробляється в кілька етапів, починаючи знизу. На першому етапі вишивається основний візерунок. Потім наноситься кольорова вишивка. Кольорову вишивку наносять на поверхню або основу виробу різними техніками. У нашому же випадку, було використано лише один колір, тому і етап вишивки був одним (Рис.3.2.6.).

Висновки до розділу 2

У процесі створення нашої композиції з мистецької частини ми опрацювали безліч інформації стосовно вишивки минулої Катеринославщини. Відомо, що мистецтво вишивки має давню історію, ще з часів відколи з'явився перший стібок. За допомогою вишивки ще первісні люди виготовляли собі одяг і прикрашали його містичними знаками і символами. Найпершими матеріалами для вишивки як не дивно були волосся та кровоносні судини, а згодом люди навчилися виготовляти нитки з шерсті овець і ін. Мотиви, що використовуються у вишитих орнаментах, також відображають елементи міфології, створені уявою та культурою наших предків. У давнину створювалися і процвітали різноманітні культури, які мали свою символіку, що дійшла до нас у вигляді специфічних візуальних знаків. Завдяки символічній природі елементів вишитого орнаменту найпотужнішими оберегами вважалися предмети з особливими візерунками. Наприклад, знак хреста слугував захистом від зла, дерева означали довге життя і щастя, а розкішні квіти асоціювалися з ніжністю, красою, чистотою і невинністю. Важливе значення мала і кольорова гама вишивки, якої жінки суворо дотримувалися.

Дослідили колекції неймовірних дизайнерок України, на прикладі чого показали, що існує безліч варіантів використання вишивки в сучасному дизайні одягу. Дизайнери частіше усього обирають декоративні мотиви з минулих епох та народного мистецтва. Кожен бренд має свій особливий підхід до підбору і відтворенню елементів вишивки, але в усіх варіаціях простежується досить дбайливе ставлення до історичних аспектів традиційної вишивки.

Розробили варіативний ряд сучасного дизайну одягу у етнічній тематиці. Орнаментальні мотиви для декорування були обрані на основі старовинних мотивів, та народного мистецтва. Кольорова гамма була обрана на основі другого стяга нашої держави, як непереборність і стійкість нашого народу, відображена у червоно-чорних кольорах.

На основі чого, створили власний українській етнічній образ з використанням стародавньої оберегові вишивки Катеринославщини.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ В ПОЗАШКІЛЬНІЙ ГУРТКОВІЙ РОБОТІ

3.1. Гурткова робота як дидактичний засіб розвитку художньо-образного мислення учнів

Ще з перших років життя формування світогляду людини проходить через поняття сімейних цінностей і є важливим фактором зростання. Але треба пам'ятати що саме – школа являється провідником між дитиною і суспільством, де під час навчання та спілкування діти почитають знаходити власні інтереси і зароджувати розуміння і прийняття свого неповторного Я. Тому саме на шкільного вчителя лягає важливе й відповідальне завдання - не лише передавати загальноосвітні знання, а й активно впливати на формування всебічного розвитку особистості школярів. Треба пам'ятати що саме першочерговим у цій місії є прищеплення духовно-моральних цінностей, естетичного сприйняття навколишнього світу та формування національної самосвідомості та патріотизму.

Успадкований давній досвід українських майстрів, та традиційні декоративні ремесла передаються з покоління в покоління і є символом автентичності і неповторності української культури. До цього відноситься гончарний посуд, відомий нам ще з V століття до нашої ери. Також не можна обійти стороною художнє різьблення, оскільки українці славляться своїм бажанням прикрашати предмети навколо себе, а також лозоплетіння, відоме як «мистецтво живої лози», а також ковальство, виготовлення іграшок, ткацтво. Особливе місце в народному мистецтві займають декоративні розписи – наш народ завжди вражав своєю мальовничою вишивкою на стародавньому одязі і рушниках. І звісно ж невід'ємна частина української спадщини, писанкарство – це безпосередньо священний для українців вид мистецтва і звичайно ж не можна забувати про витинанку – витвори паперового мистецтва українських майстрів, відомих за межами України.

Українці – талановитий народ, який зберіг традиції у своїй творчості, тому надзвичайно важливим є впровадження в систему шкільної освіти мистецьких проєктів, які передбачають вивчення національної творчої спадщини українського народу та залучення дітей до створення власних творів. працює. продукції, тим самим формуючи відчуття краси та почуття гордості за приналежність до творчої нації. Адже діти пізнають світ і формують світогляд через творчість. Сухомлинський вважає, що творчість у дитячій інтерпретації – це особлива сфера, яка може розкритися і розпізнати неповторність дитячої творчості. І немає єдино прописаних правил і методів виявлення та формування цієї унікальності [42].

Саме тому, ще не так давно держава запропонувала концепцію «Нової української школи» (НУШ), яка передбачає, що випускники стануть всебічно розвиненою особистістю з чіткою громадянською позицією. Випускник НУШ – це патріот, який розуміє свою історію, поважає свою країну та представляє її в полікультурному суспільстві [35].

Відповідно до концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України, розробленої у 2015 році та реалізованої у 2019 році, яка була змінена у 2022 році у зв'язку з військовою агресією проти нашої країни. Нова концепція наголошує на важливості орієнтації на україноцентричні традиції, тобто посилення національно-патріотичного виховання дітей та підлітків, що сприятиме формуванню нового українця на основі національних та європейських цінностей. Вихованні здібних людей які здатні мислити критично, дотримуйтесь сильних морально-етичних принципів і поважати людську гідність і прав [34].

Наприклад Я. Калакура у своїх працях підкреслює важливість формування історичної свідомості молоді за допомогою українознавства. Однією з функцій якого він називає усвідомлення українцями своєї нації та громадянство. Автор вважає, що історична свідомість – це розуміння приналежності до великого українського народу, одного з найдавніших народів Європи. Це також шанобливе ставлення до культурних цінностей і традицій, історії та духовних ідеалів Батьківщини [20].

Не можна ігнорувати і позакласні заходи які можна назвати одним із найефективніших засобів національно-культурного виховання. Курси декоративно-ужиткового мистецтва мають базуватися на вивченні та засвоєнні глибокого національного характеру та сутності давніх українських традицій. Саме з розуміння народної культури як суспільно-історичного явища, що охоплює естетичні, духовні та моральні цінності українського народу, починається повноцінний розвиток національної свідомості та особистості.

Питання про необхідність відродження автентичної народної педагогіки вперше порушив В. Стельмахович у книзі «Українська народна педагогіка» (1997). Автор зазначає, що виховання має спиратись саме на народній українській педагогіці так, як вона була актуальною ще в період становлення України як незалежної держави. Потужним явищем, яке забезпечує збереження свого національного характеру, він називає народну педагогіку. Традиційні народні промисли – невидима скарбниця українська спадщина. Професор визначає «народну педагогіку» як науку про виховання, освіту та навчання, що ґрунтується на методах і засобах, створених людьми і які передаються з покоління в покоління.. «Рідна мова та фольклор, національні звичаї та символи, свята та обрядовість, народні ремесла та мистецтво – саме у цих основоположних традиціях українського народу знайшли своє відображення виховні ідеали, цілі, принципи і засоби народної педагогіки» [41]. В. Стельмахович

У своїй праці «Формування естетичного смаку учнів 5-9 класів» « (2008) автор І. Савчук доводить необхідність педагогічної науки для вирішення таких завдань, як розробка змісту, засобів і методів навчання на прикладі декоративно-ужиткового мистецтва для учнів початкових класів. Метою дослідження авторки було теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка змісту та умов навчання, які є основними складовими процесу сприйняття у дітей краси навколишнього світу під час уроків трудового навчання. У ході дослідження автор зробив такий висновок, що формування і розвиток естетичного смаку і соціокультурне середовище, в якому проживають діти на певну роль відіграє також психофізіологічний і загальнокультурний розвиток особистості. Важливим

є звернення до витоків декоративно-прикладного мистецтва, творчого доробку та надбань багатьох поколінь українців, які мають стати основою національної системи естетичного виховання. У процесі дослідження було сформовано дитячу експериментальну групу з певними умовами, тобто поєднання аудиторного навчання за типовим планом для початкового оволодіння технікою декору та позакласної групи для поглибленого навчання і оволодіння художнім ремеслом. Така експериментальна система досягла значних результатів, виявивши підвищення рівня розвитку естетичного смаку дітей. Учні експериментальної групи дізналися про зв'язок виробів декоративно-прикладного мистецтва з давніми віруваннями, звичаями та обрядами українців, що безперечно впливає не лише на розвиток естетичних цінностей, а й на загальне ставлення дітей до навколишньої дійсності [37].

Тому в наведеному вище контексті ми можемо сміливо затвердити важливість знання своєї історії та традицій. Зрештою, неможливо будувати майбутнє, не визнаючи свого минулого. Народне декоративно-ужиткове мистецтво, безсумнівно, можна назвати наріжним каменем зв'язку людини зі своїм корінням. Це один із найважливіших чинників естетичного і духовного збагачення людини, виховання патріотичних почуттів, любові до Батьківщини.

Ще здавна успадкований досвід українських майстрів, як мамина колискова передається з покоління в покоління і був символом єдності українського народу.

3.2. Створення навчальної програми гуртка.

Гурток «Народна вишивка»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вишивка здавна є одним з найпоширеніших і найзавидніших видів народної творчості в Україні. Вишивка – це мистецтво краси, фантазії та естетичної насолоди;

Вишивка – це мистецтво декоративного відтворення світу, природи, людських почуттів та історичного минулого. Століттями це мистецтво передавалося з покоління в покоління. І не тільки передавалося, а й розвивалося.

Саме тому цікаві композиції, орнаменти та кольори ниток дійшли до наших днів. Сьогодні вишивка визнана сучасною прикрасою інтер'єрів та одягу, що надає оригінальності та неповторності усьому. Вишивка – це любов до навколишнього світу яка народилася з потреби творити власними руками і потреби не тільки бачити і відчувати красу, а й створювати її власними руками.

Головна **мета** гуртка Українська народна вишивка полягає в тому, щоб на основі вивчення і засвоєння творчої спадщини народних майстрів, та здобуття

практичних навичок допомогти кожному вихованцю стати гармонійно розвиненими. Ручні роботи сприяють розвиткові дитячої уяви і фантазії, допомагають дитині пізнати світ, розвивають органи чуття і руху, виробляють координацію і вправність пальців, пробуджують дитячу ініціативу. Вони є поштовхом до логічного мислення, приводять до індивідуального підходу у виконанні завдань і вирішенні проблем. Велику увагу слід приділити вивченню фольклорно – етнографічного матеріалу. Формувати розвиток загальних та художніх здібностей, культуру почуттів та художнього-образного мислення творчої особистості. Для більш ефективного проведення занять використовуються такі матеріали, як готові вироби, зразки вишивок, технічні шви, малюнки виробів, зразки візерунків, таблиці та відеоматеріали. Діти знайомляться з термінологією, вчаться працювати за схемами та підбирати власні гармонійні поєднання кольорів. Всі вироби дають дітям можливість проявити кмітливість, фантазію та акуратність.

Це можливість продемонструвати До гурткової діяльності можуть приєднатися діти різного віку (11-15 років). Групи складаються з 10-12 дітей. Програма працює з кожною дитиною індивідуально..

Мета та завдання занять гуртка «Вишиванка»:

- оволодіння учнями трудових навичок мистецтва вишивки;
- формування розвитку здібностей, естетичного сприймання творів декоративно – прикладного мистецтва;
- розвиток зацікавленості до народної вишивки і розшифровки її

символіки;

- ознайомлення з художніми традиціями нашого народу, історією вишивки;
- дотримання правил санітарії та гігієни, технологій і виконавчої

дисципліни.

Зміст програми розподілено з урахуванням поступового вивчення технік вишивання від елементарних до більш складних. Протягом навчання діти опанують техніку вишивання простих декоративних швів, зокрема шов «уперед голку», шов «назад голку», стебловий шов, тамбурні шви, занизування, вишивання хрестиком, гладь. При вивченні швів діти вчаться вишивати стібки послідовно, акуратно, не стягуючи.

Діти ознайомляться з історією вишивального мистецтва, видами орнаментів, мережкою. Вчаться обробляти краї вишивок. Готують роботи для виставки. Самостійно підбирають узори і нитки для вишивок, розміщують їх на тканині.

Заняття переважно практичні. Практичні роботи з вишивання розвивають окомір, інтерес. В процесі практичних занять учні одержують навички роботи з різними інструментами і приладдям, головним чином з голкою, ножицями, наперстком, п'яльцями.

По завершенню курсу учні повинні засвоїти такі терміни (поняття):

Вишивка – вид народного декоративно-ужиткового мистецтва.

Гладь – вид вишивки, в якій стібки щільно прилягають один до одного, суцільно покриваючи візерунок.

Занизування – рядок стібків, виконаних швом «уперед голкою» за візерунком.

Качалочка – поздовжній або поперечний настил, виконаний паралельними стібками однакового розміру.

Китиці – сформоване пасмо вишивальних ниток на кінці шнурка, яким зав'язується комір.

Козлик – ручний шов з ряду схрещених стібків на лицьовому боці, з двома рядами паралельних стібків на виворітному.

Мережка – ажурний візерунок, зроблений на місці висмикнутих із тканини ниток.

Низь – паралельні стібки, що виконуються з вивороту справа наліво на всю довжину візерунка так само, як і шов «уперед голкою» або «занизування.».

Стібок – нитка між двома проколами голки.

Строчка – ряд стібків на тканині.

Хрестик – два діагонально або перпендикулярно перехрещених стібки однакового розміру.

Шов – одна або декілька строчок, виконаних для заповнення площини візерунка.

№	Тема заняття	К-сть годин	Дата проведення
Вступ			
1	Теоретична частина. Мета та завдання гуртка. Ознайомлення з планом на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Санітарно-гігієнічні норми та правила безпеки праці на заняттях. Організація робочого місця.	1	
2	Світова вишивка як етнографічна єдність.	1	
Розділ 1. Ознайомлення з основами вишивки			
3	Загальні відомості про вишивку	2	
4	Матеріали, інструменти та пристрої для вишивання.	1	
5	Оздоблювальні шви	1	
6	Способи перенесення малюнка на тканину.	1	
7	Кольорове сполучення у вишивці	2	
8	Практична частина. «Основи вишивки та її особливості.»	1	
9	Знайомство з початковими швами	2	

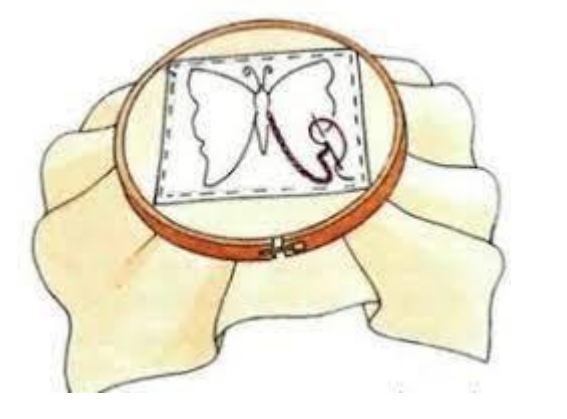

10	Види декоративних швів.	2	
Розділ 2 Різновиди швів у вишивці			
11	Виконання вишивки на канві. «Хрестик»	1	
12	Виконання вишивки на канві. Шов «козлик»	1	
13	Виконання вишивки на канві. «Болгарський хрест»	1	
14	Виконання вишивки на канві. «Гладь»	1	
15	Виконання вишивки на канві. Шов «трояндочка»	1	
16	Виконання вишивки на канві. Лічильні шви. «верхошов»	1	
17	Виконання вишивки на канві. Лічильні шви. «зерновий вивід»	1	
18	Виконання вишивки на канві. Лічильні шви. «занизування»	1	
19	Виконання вишивки на канві. Лічильні шви. «набирування»	1	
20	Виконання вишивки на канві. Лічильні шви. «виколювання»	1	
21	Виконання вишивки на канві. Лічильні шви. «мережка»	1	
22	Виконання вишивки на канві. Лічильні шви. «вирізування»	1	
23	Виконання вишивки на канві. Бразильська вишивка	2	
24	Обробка краю виробу	2	
25	Складання композиції. Виконання виробу вивченими швами.	5	
Розділ 3 Бісерна та стрічкова вишивка			
26	Історія виникнення бісеру. Матеріали та інструменти.	1	
27	Основні техніки вишивки бісером.	2	
28	Виділення центру вишивки. Зразки узорів.	1	
29	Вишивка калини з бісеру.	2	
30	Вишивка квітів бісером	2	
31	Вишивка тварин бісером	2	
32	Вишивка орнаментів бісером	5	
33	Складання композиції. Виконання виробу.	5	
34	Історія виникнення та розвитку вишивки стрічкою	1	
35	Інструменти та матеріали, необхідні для вишивки стрічкою	1	
36	Стібки і шви, що застосовуються для вишивки стрічкою.	1	

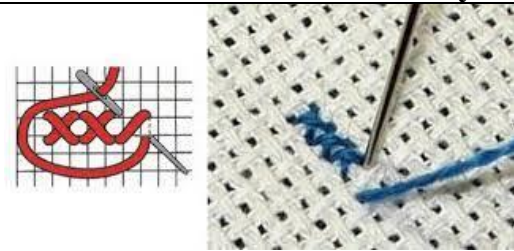

37	Основи композиції у вишивці стрічкою.	2	
38	Квіткові мініатюри.	2	
39	Дерева, вишиті стрічками.	2	
40	Птахи, вишиті стрічками.	2	
41	Складання композиції. Виконання виробу.	5	
Розділ 4 Основи української вишивки			
42	Теоретична частина. «Історія Української вишивки.»	3	
43	Етнографічна вишивка по регіонам України	5	
44	Традиції народного вишивання в різних регіонах України.	2	
45	Функціональні особливості української народної вишивки.	2	
46	Розмаїття барв і фантазій у виробках народних майстрів.	3	
47	Історія розвитку української вишивки в Україні. Сучасне застосування рушників.	2	
48	Українська вишивка як національний код	2	
49	Вишивання серветок та картинок	6	
50	Закріплення техніки виконання зразків, термінології сучасної вишивки та складання і виконання фрагментів композиції.	10	
51	Оберегова вишивка козацького краю.	10	
Розділ 5 Знайомство з українською орнаментикою			
52	Символіка малюнку	5	
53	Композиційна побудова орнаментів	3	
54	Знаки та символи в вишивці	2	
55	Композиційні особливості української народної вишивки. Поєднання різних видів технік в одному орнаменті.	6	
56	Композиційна побудова орнаменту-оберегу	10	
57	Обробка краю серветки, доріжки, рушника, скатертини	15	
58	Рушники в українській народній вишивці та житті українського народу	25	
	Екскурсії, конкурси, виставки.	10	
59	Підсумкове заняття	1	
	Всього	193	

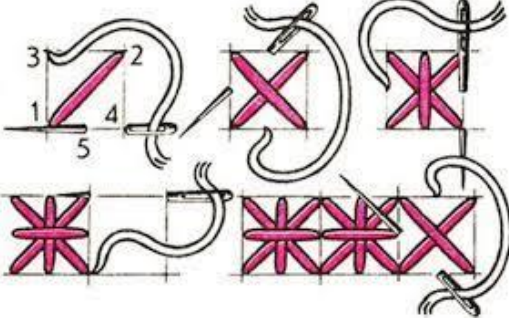
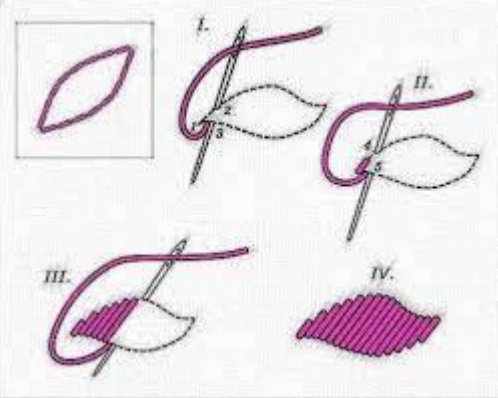
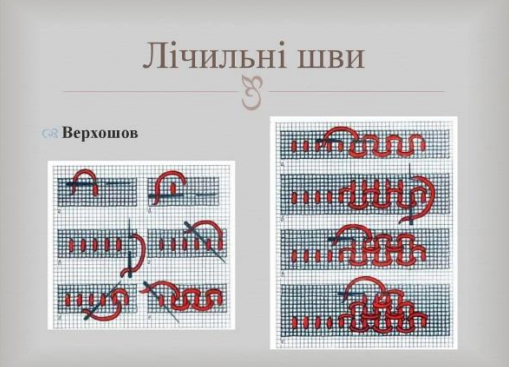
ЗМІСТ ПРОГРАМИ

№	К-	Ілюстративний ряд	Зміст	Матеріали
---	----	-------------------	-------	-----------

	СТЬ ГОД ИН		навчального матеріалу	
1	1		Теоретична частина. Мета та завдання гуртка. Ознайомлення з планом на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Санітарно-гігієнічні норми та правила безпеки праці на заняттях. Організація робочого місця.	
2	1		Лекція –бесіда. Світова вишивка як етнографічна єдність.	Мультимедіа. а. Конспект.
Розділ 1. Ознайомлення з основами вишивки				
3	2		Загальні відомості про вишивку. Мета заняття: ознайомитися з загальними відомостями про світову вишивку.	Мультимедіа. а. Конспект.

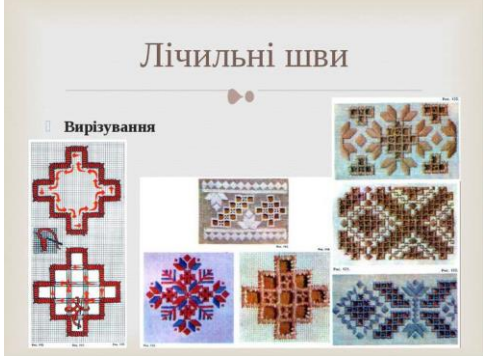
4	1	 <p>Ножиці Пальці Карандаш и фломастер Напёрсток Пинцет</p>	<p>Матеріали, інструменти та пристрої для вишивання. Мета заняття: знайомство з інструментами, які потрібні для вишивання.</p>	Мультимедіа. Конспект.
5	1		<p>Оздоблювальні шви. Мета заняття: первинне знайомство з оздоблювальними швами.</p>	Мультимедіа. Конспект.
6	1		<p>Способи перенесення малюнка на тканину. Мета заняття: ознайомитися із варіантами перенесення малюнка на тканину.</p>	Мультимедіа. Конспект. Папір, канва, готовий малюнок.
7	2		<p>Кольорове сполучення у вишивці. Мета заняття: опанувати знання колористичного об'єднання у вишивці.</p>	Мультимедіа. Конспект. Нитки муліне.
8	1		<p>«Основи вишивки та її особливості.» Знайомство з вишивкою з першого стежка.</p>	Мультимедіа. Конспект.
9	2		<p>Знайомство з початковими</p>	Мультимедіа. Конспект.

			<p>швами Мета заняття: ознайомитися з початковими швами.</p>	
10	2		<p>Види декоративних швів. Мета заняття: ознайомитися з видами декоративних швів і спробувати їх на практиці.</p>	<p>Мультимедіа. а. Конспект. п'яльця, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.</p>
Розділ 2 Різновиди швів у вишивці				
11	1		<p>Виконання вишивки на канві. «Хрестик». Мета заняття: ознайомитися з поняттям найвідомішого шва і навчитись виконувати роботи хрестиком на практиці.</p>	<p>п'яльця, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.</p>
12	1	<p style="text-align: center;">Шов «козлик»</p> 	<p>Виконання вишивки на канві. Шов «козлик». Мета заняття: ознайомитися з поняттям шва і навчитись виконувати шов козлик на практиці</p>	<p>п'яльця, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.</p>

13	1		<p>Виконання вишивки на канві. «Болгарський хрест». Мета заняття: ознайомитися з поняттям шва і навчитись виконувати роботи болгарським хрестом на практиці</p>	<p>п'яльця, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.</p>
14	1		<p>Виконання вишивки на канві. «Гладь». Мета заняття: ознайомитися з поняттям шва і навчитись виконувати роботи гладдю на практиці</p>	<p>п'яльця, льняна тканина, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.</p>
15	1		<p>Виконання вишивки на канві. Шов «трояндочка». Мета заняття: ознайомитися з поняттям шва і навчитись виконувати цікавий шов трояндочка на практиці.</p>	<p>п'яльця, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.</p>
16	1		<p>Виконання вишивки на канві. Лічильні шви. «верхошов». Мета заняття: ознайомитися з поняттям лічильних</p>	<p>П'яльця, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.</p>

			швів, а саме із «верхошвов» і навчитись виконувати на практиці.	
17	1		<p>Виконання вишивки на канві. Лічильні шви.</p> <p>«зерновий вивід».</p> <p>Мета заняття: ознайомитися з поняттям лічильних швів, а саме із «зерновий вивід» і навчитись виконувати на практиці.</p>	п'яльця, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.
18	1		<p>Виконання вишивки на канві. Лічильні шви.</p> <p>«занизування»</p> <p>Мета заняття: ознайомитися з поняттям лічильних швів, а саме із «занизування» і навчитись виконувати на практиці.</p>	п'яльця, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.
19	1		<p>Виконання вишивки на канві. Лічильні шви.</p> <p>«набирування».</p> <p>Мета заняття: ознайомитися з поняттям лічильних</p>	п'яльця, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.

			швів, а саме із «набирування» і навчитись виконувати на практиці.	
20	1		<p>Виконання вишивки на канві. Лічильні шви.</p> <p>«виколовання».</p> <p>Мета заняття: ознайомитися з поняттям лічильних швів, а саме із «виколовання» і навчитись виконувати на практиці.</p>	п'яльця, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.
21	1		<p>Виконання вишивки на канві. Лічильні шви.</p> <p>«мережка».</p> <p>Мета заняття: ознайомитися з поняттям лічильних швів, а саме із «мережка» і навчитись виконувати на практиці.</p>	п'яльця, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.
22	1		<p>Виконання вишивки на канві. Лічильні шви.</p> <p>«вирізування»</p> <p>Мета заняття: ознайомитися з поняттям лічильних швів, а саме із</p>	п'яльця, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.

			«вирізування» і навчитись виконувати на практиці.	
23	2		Виконання вишивки на канві. Бразильська вишивка. Мета заняття: ознайомитися з поняттям найцікавішого шва і спробувати виконати роботу на прикладі квіточки вивченим швом.	п'яльця, тонка канва або льон, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.
24	2		Обробка краю виробу. Мета заняття: навчитись правильно оформлювати готові вишиті роботи.	Канва або льон, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.
25	5		Складання композиції. Виконання виробу вивченими швами.	п'яльця, папір, маюнок роботи, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.
Розділ 3 Бісерна та стрічкова вишивка				

26	1		<p>Історія виникнення бісеру. Матеріали та інструменти. Мета заняття: Ознайомитися з історією виникнення бісеру і першими спогадами про вишивку. Також ознайомитись і опанувати матеріали для вишивки бісером.</p>	Мультимедіа. конспект.
27	2		<p>Основні техніки вишивки бісером. Мета заняття: знайомство з техніками вишивки бісером під керівництвом вчителя.</p>	п'яльця, канва, бісер, голка, леска, ножиці, напальчник.
28	1		<p>Виділення центру вишивки. Зразки узорів. Мета заняття: навчитись правильно розмішувати і комбінувати бісерну вишивку.</p>	п'яльця, канва, бісер, голка, леска, ножиці, напальчник.

29	2		<p>Вишивка калини з бісеру. Мета заняття: самостійно опанувати тему, під наглядом вчителя.</p>	<p>п'яльця, канва, бісер, голка, леска, ножиці, напальчник.</p>
30	2		<p>Вишивка квітів бісером. Мета заняття: самостійно опанувати тему, під наглядом вчителя.</p>	<p>п'яльця, канва, бісер, голка, леска, ножиці, напальчник.</p>
31	2		<p>Вишивка тварин бісером. Мета заняття: самостійно опанувати тему, під наглядом вчителя.</p>	<p>п'яльця, канва, бісер, голка, леска, ножиці, напальчник.</p>
32	5		<p>Вишивка орнаментів бісером. Мета заняття: самостійно опанувати тему, під наглядом вчителя.</p>	<p>п'яльця, канва, бісер, голка, леска, ножиці, напальчник.</p>
33	5		<p>Складання композиції. Виконання виробу.</p>	<p>п'яльця, папір, малюнок роботи, канва, бісер, голка, ножиці, напальчник</p>

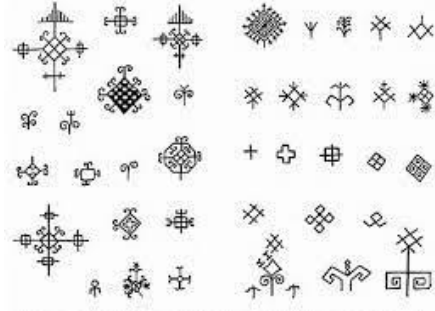
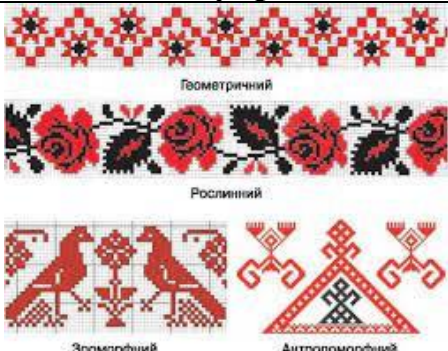
34	1		<p>Історія виникнення та розвитку вишивки стрічкою. Мета заняття: ознайомитися з історією стрічкової вишивки і її варіаціями.</p>	<p>Мультимедіа. а. Конспект.</p>
35	1		<p>Інструменти та матеріали, необхідні для вишивки стрічкою. Мета заняття: ознайомитися з інструментами необхідними для стрічкової вишивки і способом їх використання.</p>	<p>п'яльця, канва, тонка стрічка, голка з великим вушком, ножиці, напальчник.</p>
36	1		<p>Стібки і шви, що застосовуються для вишивки стрічкою. Мета заняття: навчитись вишивці стрічками на прикладі вивчення різних стібків і швів.</p>	<p>п'яльця, канва, тонка стрічка, голка з великим вушком, ножиці, напальчник.</p>

37	2		<p>Основи композиції у вишивці стрічкою. Мета заняття: ознайомитися з основами вишивки стрічкою. Навчитись поєднувати вивчені шви між собою.</p>	<p>п'яльця, канва, тонка стрічка, голка з великим вушком, ножиці, напальчник.</p>
38	2		<p>Квіткові мініатюри. Мета заняття: самостійно опанувати тему, під наглядом вчителя.</p>	<p>п'яльця, канва, тонка стрічка, голка з великим вушком, ножиці, напальчник.</p>
39	2		<p>Дерева, вишиті стрічками. Мета заняття: самостійно опанувати тему, під наглядом вчителя.</p>	<p>п'яльця, канва, тонка стрічка, голка з великим вушком, ножиці, напальчник.</p>
40	2		<p>Птахи, вишиті стрічками. Мета заняття: самостійно опанувати тему, під наглядом вчителя.</p>	<p>п'яльця, канва, тонка стрічка, голка з великим вушком, ножиці, напальчник.</p>
41	5		<p>Складання композиції. Виконання виробу.</p>	<p>п'яльця, папір, малюнок роботи, канва, тонка стрічка,</p>

				голка з великим вушком, ножиці.
Розділ 4 Основи української вишивки				
42	3		Теоретична частина. «Історія Української вишивки.» Мета заняття: знайомство з історією української вишивки.	Мультимедіа. Конспект.
43	5		Етнографічна вишивка по регіонам України. Мета заняття: Знайомство з різновидами вишивок що з'явилися у різних областях України.	Мультимедіа. Конспект. п'яльця, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.
44	2		Традиції народного вишивання в різних регіонах України. Мета заняття: ознайомитися і спробувати відтворити регіональні традиції вишивання.	Мультимедіа. Конспект. п'яльця, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.

45	2		<p>Функціональн і особливості української народної вишивки.</p>	<p>Мультимедіа. Конспект.</p>
46	3		<p>Розмаїття барв і фантазій у виробках народних майстрів.</p>	<p>Мультимедіа. Конспект.</p>
47	2		<p>Історія розвитку української вишивки в Україні. Сучасне застосування рушників. Мета заняття: знайомство зі стародавньою культурою нашої батьківщини.</p>	<p>Мультимедіа. Конспект.</p>
48	2		<p>Українська вишивка як національний код. Мета заняття:</p>	<p>Мультимедіа. Конспект. п'яльця, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.</p>

49	6		Вишивання серветок та картинок.	п'яльця, канва, нитки льняна тканина, голка, ножиці, гачок.
50	10		Закріплення техніки виконання зразків, термінології сучасної вишивки та складання і виконання фрагментів композиції.	п'яльця, папір, малюнок роботи, канва, тонка стрічканитк а муліне, голка, ножиці, напальчник.
51	10		Оберегова вишивка козацького краю. Мета заняття: знайомство із частиною фольклору.	п'яльця, канва, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.
Розділ 5 Знайомство з українською орнаментикою				
52	5		Символіка малюнку. Мета заняття: Ознайомитися з символікою в українській вишивці.	Мультимедіа. Конспект. Папір, олівці.

53	3		<p>Композиційна побудова орнаментів. Мета заняття: Освоїти тему орнаментики і навчитись самостійно компоувати орнаменти.</p>	Мультимедіа. Конспект. Папір, олівці.
54	2		<p>Знаки та символи в вишивці. Мета заняття: опанувати символи у вишивці і навчитись їх правильно використовувати.</p>	Мультимедіа. Конспект. Папір, олівці.
55	6	 <p>Занизування Штапівка Хрестик</p>	<p>Композиційні особливості української народної вишивки. Мета заняття: Поєднання різних видів технік в одному орнаменті.</p>	Мультимедіа. Конспект. п'яльця, канва або льон, папір, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.
56	10		<p>Композиційна побудова орнаменту-оберегу. Мета заняття: Ознайомитись з видом оберегів і навчитись компанувати їх між собою.</p>	Мультимедіа. Конспект. Папір, олівці.

57	15	 The image shows a collection of intricate Ukrainian embroidery patterns, primarily in red and black threads on a light background. The patterns are arranged in a grid-like fashion, with some larger central motifs and smaller corner pieces. The text 'UKRAINIAN EMBROIDERY CORNERS' is visible at the top of the image.	Обробка краю серветки, доріжки, рушника, скатертини. Мета заняття: навчитись правильно обробляти краї виробів.	п'яльця, канва або льон, папір, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.
58	25		Рушники в українській народній вишивці та житті українського народу.	п'яльця, канва або льон, папір, нитки муліне, голка, ножиці, напальчник.
			Підсумкове заняття.	

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Реферати та презентації є основним видом науково-творчих завдань у профільній школі. Критерії якості реферату чи презентації складаються з таких показників як: цілісність (змістово-тематична, стильова, мовна), логічність, структурна упорядкованість, завершеність. Також є доцільним виконання самостійних робіт у вигляді невеликих вправ з батику згідно заданих тем.

МЕТОДИ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ

Вибір методів навчання обумовлений основними принципами дидактики, такими як: доступність, системність, науковість, усвідомленість, активність та наочність. Зокрема використовується комплекс наступних методів:

- представлення чітких навчальних вимог;
- формування інтересу до навчання шляхом застосування навчальних дискусій та емоційного стимулювання;
- перцептивні методи передачі і сприйняття інформації – як словесні (лекція, бесіда) так і наочні (відеопоказ, демонстрація репродукцій).

- метод аналогій при формуванні візуального ряду кожного практичного заняття;
- аудіовізуальний метод поєднання вербального та візуального способів викладу матеріалу;
- проблемно-пошуковий метод при зборі інформації по заявленій темі і розробках практичних завдань;
- репродуктивний метод ілюстрування при виконанні поетапного процесу розпису;
- метод самокерування навчальними діями у вигляді самостійної роботи.

МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Задіяно основні методи контролю та самоконтролю по ефективності навчально-пізнавальної діяльності учнів:

- усний контроль (усне опитування), самоконтроль у вигляді короткого установчого опитування перед виконанням практичних завдань;
- перевірка якості виконання практичних робіт під час аудиторних занять перед викладом нового матеріалу з врахуванням конкретної ситуації;
- перевірка самостійної роботи;
- перевірка рефератів, презентацій тощо.

Висновки до розділу 3

Цей розділ базувався на дослідженні і розробці гурткової роботи, як складової художньо-образного мислення учнів. Першочерговим завданням був аналіз виконаний на основі робіт видатних педагогів і програми Нової української школи. Розвиток дітей, як свідомих та патріотично налаштованих громадян є найвищим завданням сьогодення. Для формування чіткої громадянської позиції та всебічно розвиненої особистості найважливішим, окрім сім'ї, безсумнівно є школа, саме на цьому і будується концепція НУШ.

Важливість формування історичної свідомості молоді засобами українознавства досліджується в працях педагогічних та історичних наук. Наприклад, Я. Каракула зазначив, що історична свідомість – це розуміння того, що одна з найдавніших європейських держав належить великому українському етносу. Також, виявлено проблему основу на необхідності відродження автентичної народної педагогіки, та важливість формування історичної свідомості молоді у праці В. Стельмаховича «Українська народна педагогіка» (1997).

Доведено, що декоративно-прикладне мистецтво є потужним засобом естетичного та національно-патріотичного виховання дитини. Воно збагачує дітей духовно, розвиває творчу уяву та фантазію, сприяє засвоєнню національних культурних традицій, виховує почуття гордості за приналежність до давньої, висококультурної нації. Також з'ясовано, що одним із ключових чинників успішного формування естетичного розвитку учнів, є вміння вчителя організувати навчально-виховний процес, а також навчити здобувачів освіти сприймати і створювати красу в навколишньому світі та заохочувати прагнення до саморозвитку і творчої самореалізації.

Вишивка, як декоративно-ужитковий вид мистецтва, повністю відповідає меті формування всебічно розвиненої та патріотично налаштованої творчої особистості.

Виявлено, що добре розроблена навчальна програма виявилася відправною точкою для успішного набуття здобувачами освіти знань, навичок і компетенцій з усіх дисциплін. На основі чого було створено програму гуртка «Українська народна вишивка». Де, саме на прикладі вишивки, як витоку народного мистецтва дітьми можуть бути усвідомлені унікальність і неповторність декоративно-прикладного мистецтва, як виду культурної спадщини нашої країни.

ВИСНОВКИ

Декоративно-ужиткове мистецтво є своєрідним культурним феноменом, адже воно присутня в культурі всіх народів світу. протягом усього часу нашого з вами існування. Декоративне мистецтво можна характеризувати як мистецтво стабільності і росту в усі періоди розвитку цивілізації. Ужиткове мистецтво, як декоративний феномен має глибоке історичне коріння, особливу естетику, унікальну мову та традиційне використання. Ці аспекти, передають багатогранність та унікальність цього культурного здобутку, а також його універсальність зумовили значний дослідницький та практичний інтерес. У ході досліджень з цієї тематики були зроблені наступні висновки.

Для написання магістерської роботи було проаналізовано наукові джерела та літературу за темою дослідження. В результаті було виявлено, що витoki та розвиток народного декоративного мистецтва в Україні, зокрема автентичного оздоблення, розглядаються у низці праць видатних дослідників як: І. Батирева; Т.В. Кара-Васильєва; В. А. Афанасьєв; П. І. Говдя; І. О. Ігнаткін; Б. Бутник-Сіверський та ін. Аналіз стану дослідження теми показує, що на сьогодні найбільш дослідженою сферою є історія народної вишивки, її види та особливості походження. Значна частина робіт присвячена вивченню символіки, колористики, регіональних особливостей та технік виконання.

Відповідно до поставлених завдань та на основі аналізу матеріалу ми окреслили, що регіональне оздоблення Наддніпрянщини має свої особливості порівняно з іншими регіонами – так, у нашому краї ще скіфи вишивали золоті нашивки із зображеннями грифонів, левів, оленів тощо. Скіфи використовували різноманітні аплікації та декоративні шви з кольорової шкіри. Літній одяг такий – біла сорочка з вільним матеріалом, широкими рукавами, золотими нашивками на плечах, рукавах і подолі. Одяг усіх чоловіків і жінок був рясно розшитий золотими нашивками із зображеннями скіфських левів, що роздирають лань, крилатих грифонів і рослинних пальм.

Досліджено, також соціально-економічне розшарування населення Подніпров'я, яке проживало на території нашого краю протягом III століття до

нашої ери – заможні сарматські жінки носили одяг, прикрашений золотим шиттям, а бідні жінки – зі звичайним бісером.

Аналіз стану дослідження теми показує, що на сьогодні найбільш дослідженою сферою є історія народної вишивки, її види та особливості походження. Значна частина робіт присвячена вивченню символіки, колористики, регіональних особливостей та технік виконання.

У цій роботі, також приділено велику увагу використанню вишивки в сучасному дизайні. Аналіз сучасного використання вишивки в дизайні одягу показує, що це декоративне мистецтво знову набуває популярності. Дизайнери звертаються до вишивки, як до унікального явища, що акумулює досвід попередніх поколінь.

Протягом дослідницької роботи було обґрунтовано багато інформації що до світових трендів та виробів українських дизайнерок таких як: Ольга Нарбут, Віта Кін, Христина Патик, Юля Магдич, Лілія Братусь. На основі чого нами було розроблено і створено сучасний український образ, з використанням орнаментального здобутку наших предків.

Можна затвердити, що саме вишивка, як декоративний вид мистецтва була затребуваною в усі періоди розвитку світової моди, і це продовжується і сьогодні. Навпаки, вона стала ще більш поширеною, з'явилися нові інтерпретації.

З'ясовано, що існує незаперечний зв'язок між вивченням народного мистецтва та розвитком естетичних почуттів і формуванням національної ідентичності школярів та дітей шкільного віку.

На основі чого, були розроблені рекомендації щодо розвитку естетичного почуття та національної свідомості у дітей середнього і старшого шкільного віку, через методи гурткової позакласної роботи. Опіраючись на що, було розроблено програму гуртка «Українська вишивка», яка може бути корисною для позашкільної і позакласної роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьєв Ю. Л. Етнодизайн у контексті націєтворення та глобалізації. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Рівне, 2013. С. 143–147.
2. Батирєва І. Народні ремесла українців. *Автентична Україна*: веб-сайт. URL: <https://authenticukraine.com.ua/traditions-crafts> (дата звернення: 11.08.2023).
3. Бутник-Сіверський Б. Українське радянське народне мистецтво / Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Т.Рильського Академії наук РСР. Київ: Наукова думка, 1966. 220 с.
4. Біняшевський Е. Українські писанки. Київ: Мистецтво. 1968. 92 с.
5. Біляшевський М. Про український орнамент. *Записки Українського наукового товариства в Києві*. Київ, 1908. С.40 – 54.
6. Бровко І. Г., Григорєва Т. Г., Кіріченко Н. В., Корнієнко А. В., Мачуській В. В., Павлова Л. М., Панченко Д. С., Панченко Т. Г., Поджаренко А. В., Санько Н. О., Худолій О. Б., Цариніна С. П. Етнокультурне виховання учнів засобами декоративно-ужиткового мистецтва в умовах позашкільного навчального закладу: метод. посіб. Дніпро: ПП Дрига Т. В., 2016. 236 с.
7. Возниця О. Вишивка моє життя : альбом. Дрогобич : Коло, 2006. 176 с.
8. Васіна З. Вбрання племен Трипільської культури. URL: <https://spadok.org.ua/trypillya/vbrannya-plemen-trypilskoji-kultury>; (дата звернення: 23.10.2023).
9. Гарькава Т. А. Петриківський декоративний розпис : підручник / Дніпров. нац. ун-т ім. Олеся Гончара; за наук. ред. Є. А. Антоновича. Дніпро : Ліра, 2017. 218 с.
10. Гарькава Т. Історичні витоки петриківського декоративного розпис. *Грані*, 2017. Т. 20, № 4. С. 53–57.

11. Глухенька Н. Виставка народного орнаменту Дніпропетровщини. Народна творчість та етнографія. 1957. № 3. С. 172–174.
12. Глухенька Н. Майстер вишивки. Народна творчість та етнографія. 1959. № 4. С. 105–107.
13. Дутчак І. І. Інформаційний потенціал етнодизайну в процесі формування дизайнерської культури. *Актуальні питання мистецької педагогіки*. 2013. Вип. 2. С. 29–32.
14. Данченко Л. Мальована кераміка Наддніпрянщини. Київ: Мистецтво, 1969. 139 с.
15. Історія декоративного мистецтва України: в 5 т. / наук.ред Т. В. Кара-Васильєва. Київ: НАН України, ІМФЕ ім. Рильського, 2016. 546 с.
16. Історія української культури /під заг. ред. І. Крип'якевича. Львів: Вид. Івана Тиктора, 1937. 718 с.
17. Історія українського мистецтва 1917-1941 років / за ред. Касіян І. В.; В. А. Афанасьєв; П. І. Говдя; І. О. Ігнаткін. Київ: Жовтень, 1967. 479 с.
18. Історія виникнення ткацтва на українських землях : веб-сайт. URL: <https://info.osvita.te.ua/wp-content/uploads/2021/06/trud-6.pdf> (дата звернення: 08.07.2023).
19. Історія та традиції української вишивки / Етнохата. : веб-сайт. URL: <https://etnoxata.com.ua/ru/statti-ru/ru-traditsiji/ru-istorija-i-traditsiji-ukrajinskojivishivki/> (дата звернення: 06.07.2023).
20. Калакура Я. Українознавство як засіб формування історичної свідомості молоді. Українознавство, 2009. №4. С. 35 – 40.
21. Кара-Васильєва Т. Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках «великого стилю» / за ред. Т. Кара-Васильєва, З. Чегусова. Київ. : Либідь, 2005. 280 с.
22. Кара-Васильєва Т. Історія української вишивки. Київ : Мистецтво, 2008. 464 с.
23. Кара-Васильєва Т.В. Традиції в народному мистецтві. Київ: Образотворче мистецтво, 1980. 307 с.

24. Кузьменко Г. В. Підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва до організації художньо-творчої діяльності учнів основної школи : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2016. 280 с.
25. Лащук Ю. Гуцульська кераміка. Академія архітектури УРСР, Інститут художньої промисловості. Київ: Державне видавництво літератури з будівництва і архітектури УРСР, 1956. 82 с.
26. Лащук Ю. Закарпатська народна кераміка. Ужгород: Закарпатське обласне книжково-газетне видавництво, 1960. 62 с.
27. Логвін Г. Народне мистецтво і його роль у формуванні ментальності людини. Народне мистецтво. 2010. №3-4. С. 5.
28. Мошинська О. Книга українських вишивок. Клівленд. Хвилі Дністра, 1980. 29 с.
29. Магія вишивки Придніпров'я. Розмаїття на полотні. *Портал«Дніпро культура»*. 2021. №1. URL: https://www.dnipro.lib.dp.ua/vishivka_texnika_uzori (дата звернення: 27.08.2023).
30. Найдавніші зразки стародавньої вишивки. SPADOK: веб-сайт. URL: <https://spadok.org.ua/vyshyvka-i-vbrannya/naydavnishy-zrazky-starodavno-vyshyvky> (дата звернення: 03.10.2023).
31. Нечипоренко С. Г. Українська вишивка. Київ : Майстерня книги, 2010. 159 с.
32. Ніколаєва Т. Історія українського костюма. Київ: Либідь, 1996. 173 с.
33. Пошивайло О. Етнографія українського гончарства: автореф. дис... д-ра іст. наук: 07.00.07; Нац. акад. наук України, Ін-т нац. відносин і політол. Київ, 1995. 50 с.
34. Про Концепцію національно-патріотичного виховання в системі освіти України: Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 06 червня 2022 року № 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#n7>
35. Про Концепцію реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. №

988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-> (дата звернення: 03.10.2023).

36. Про освіту: Державний стандарт базової середньої освіти: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartivpovnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення: 03.10.2023).

37. Савчук І. В. Формування естетичних смаків учнів 5-9 класів на уроках трудового навчання засобами декоративно-ужиткового мистецтва: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Чернігів, 2008. 21 с.

38. Сакович В. Народна керамічна скульптура Радянської України /з видав. І. В. Сакович. Київ: Наукова думка, 1970. 162 с.

39. Символічне значення традиційних орнаментів українських вишитих рушників: веб-сайт. URL: <https://etnoxata.com.ua/statti/traditsiji/simvolicheskoe-znachenie-ornamentov-ukrainskih-vyshityh-rushnikov> (дата звернення: 15.10.2023).

40. Славінська Аліна. Обрядова роль традиційного одягу українців: веб-сайт. URL: <http://mij-kraj.com.ua/etnografichne-doslidzhennya/obriadova-rol-tradytsiinoho-odiyahu-ukraintsiv> (дата звернення: 12.09.2023).

41. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка: навч.-метод. посіб. Київ: ІЗМН. 1997. 232 с.

42. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина. Вибрані твори: в 5 т. / ред. кол. О. Г. Дзевєрин та ін. Київ: Радянська школа, 1977. Т.3. С. 251.

43. Тищенко О.Р. Історія декоративно-прикладного мистецтва України (XIII-XVIII ст.) : навч. посіб. для студ. вузів мистецтв та культури. Київ: Либідь, 1992. 189 с.

44. . Український народний одяг — ukrainian folk costumes. *Комісія Народного Мистецтва*. New York, 1992. 311 с. URL: https://uartlib.org/downloads/UkrainianFolkCostume_uartlib.org.pdf (дата звернення: 22.09.2023).

45. Українське декоративне мистецтво : наоч. посіб. / авт.-упоряд. М. Л. Струнка, фот. Б. О. Міндель та ін. Київ : Мистецтво, 1990 - 1991. 29 с.
46. Чуднівець А. С. Петриківський розпис як феномен української художньої культури: дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01. Київ. 2019. 230 с.
47. Шпак О. Монографія про українське народне ткацтво. Народна творчість та етнографія. 2006. №. 3. С. 124-126.
48. Щербаківський В. Українське мистецтво: Вибрані неопубліковані праці / Упоряд., вст. ст. В. Ульяновського; додатки П. Герчанівської, В. Ульяновського. Київ: Либідь, 1995. 288 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Здобутки трипільської культури

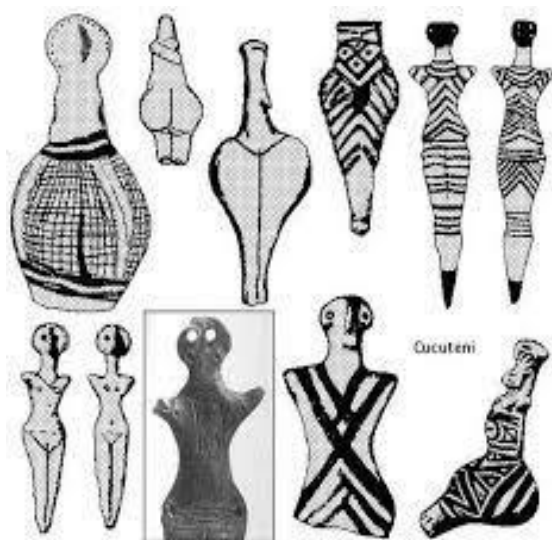

Рис. А. 1.1. Трипільський одяг.

Рис. А. 1.2. Трипільський одяг.

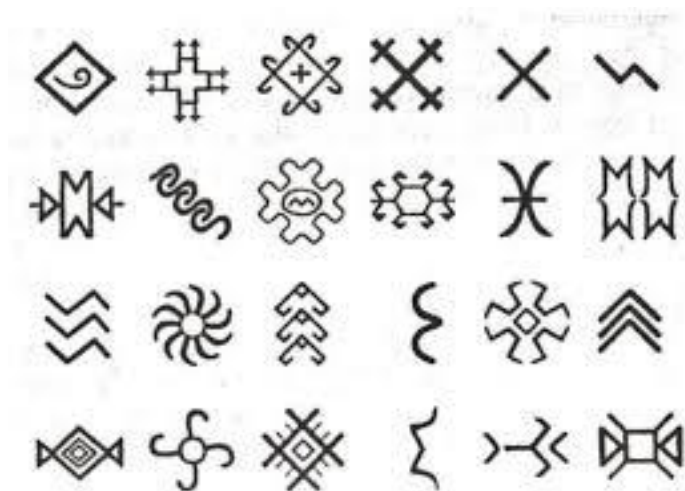

Рис. А. 1.3. Трипільський орнамент

Додаток В

Українські народні ремесла

Рис.В.1.1. Українська вишивка.

Рис.В.1.2. Український рушник.

Рис.В.1.3. Народний орнамент.

Рис.В.1.4. Народне ткацтво.

Рис.В.1.5. Ткацький верстат.

Рис.В.1.6. Молочна кераміка.

Рис.В.1.7. Косівська кераміка.

Рис.В.1.8. Чорнодимлена кераміка.

Рис.В.1.9. Опішнянська кераміка.

Рис.В.1.11. Петриківський розпис.

Рис.В.1.10.Петриківський розпис.

Рис.В.1.12. Українське писанкарство.

Рис.В.1.13. Писанка.

Рис.В.1.14. Соломоплетіння.

Рис.В.1.15. Українське соломоплетіння.

Рис.В.1.16. Художнє різьблення.

Рис.В.1.17. Столярські інструменти.

Додаток Д

Українська вишивка-орнаментика

Рис.Д.2.1. Український народний костюм

Рис.Д.2.2. Сорочка «чумачка».

Рис.Д.2.3. Оберегова вишивка.

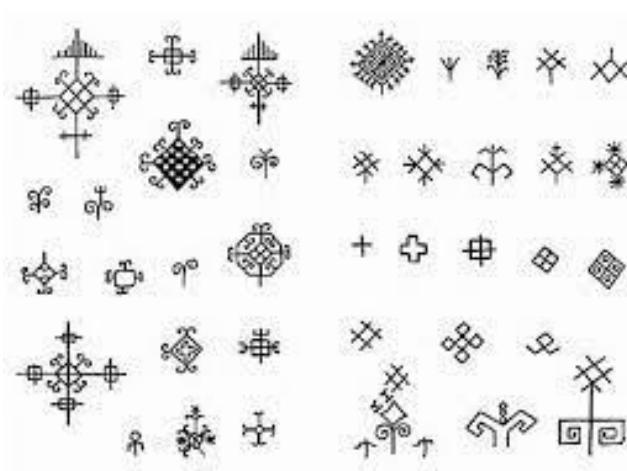

Рис.Д.2.4. Оберегова орнаментика Катеринославщини

Додаток С
Дизайн одягу у Українській етностилістиці

Рис. С. 2.1. Ірина Каравай.

Рис. С. 2.2. Ірина Каравай.

Рис. С. 2.3. Ірина Каравай.

Рис. С. 2.4. Ірина Каравай.

Рис. С. 2.5. Юлія Магдич.

Рис. С. 2.6. Юлія Магдич.

Рис. С. 2.7. Юлія Магдич.

Рис. С. 2.8. Юлія Магдич.

Рис. С. 2.9. ZERNO.

Рис. С. 2.10. ZERNO.

Рис. С. 2.11. ZERNO.

Рис. С. 2.12. ZERNO.

Рис. С. 2.13. ZERNO.

Рис. С. 2.14. Lilia Bratas.

Рис. С. 2.15. Lilia Bratas.

Рис. С. 2.16. Lilia Bratas.

Рис. С. 2.17. Ольга Нарбут.

Рис. С. 2.18. Varenyky Fashion.

Рис. С. 2.19. Varenyky Fashion.

Рис. С. 2.20. Varenyky Fashion.

Рис. С. 2.21. Varenyky Fashion.

Рис. С. 2.22. Varenyky Fashion.

Додаток Е
Ілюстративний пошуковий ряд

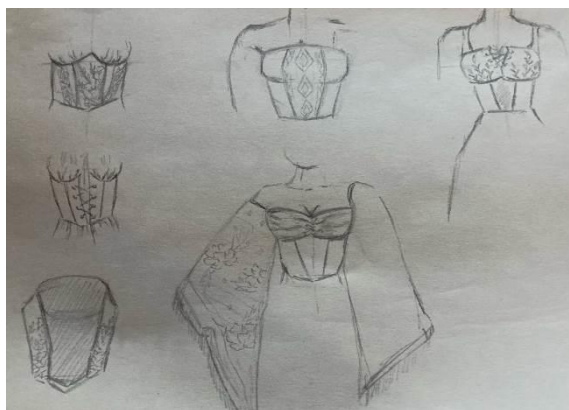

Рис.Е.2.1. Розробка корсету

Рис.Е.2.2. Пошукові ескізи

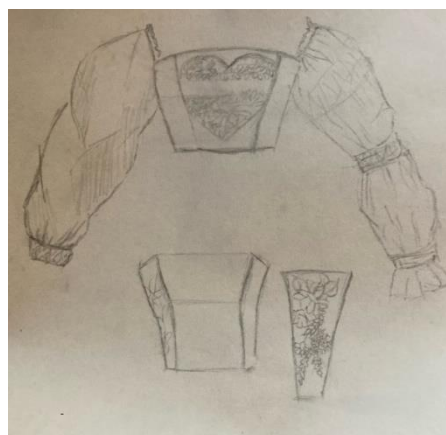

Рис.Е.2.3. Пошукові ескізи

Рис.Е.2.4.Пошукові ескізи

Рис.Е.2.5. Пошукова работа

Рис.Е.2.6. Пошукова работа

Рис.Е.2.7. Пошукова работа

Рис.Е.2.8. Пошукова работа

Рис.Е.2.9. Художній ескіз №1.

Рис.Е.2.10. Художній ескіз №2

Рис.Е.2.1. Художній ескіз № 3. Остаточний ескіз.

Додаток М

Послідовність виконання виробу

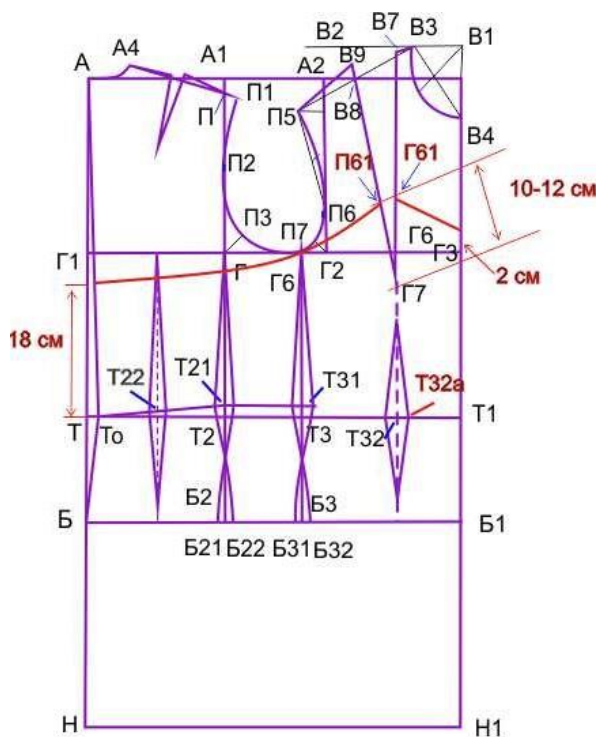

Рис.М.2.1. Побудова викрійки.

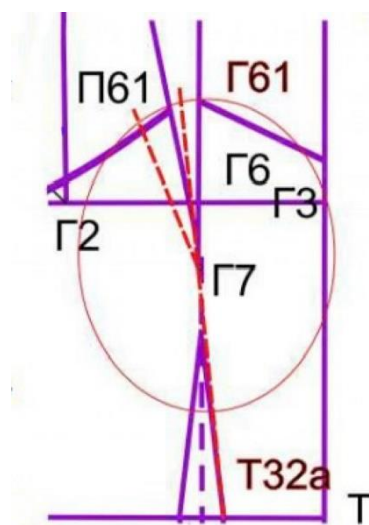

Рис.М.2.2. Побудова талієвої виточки.

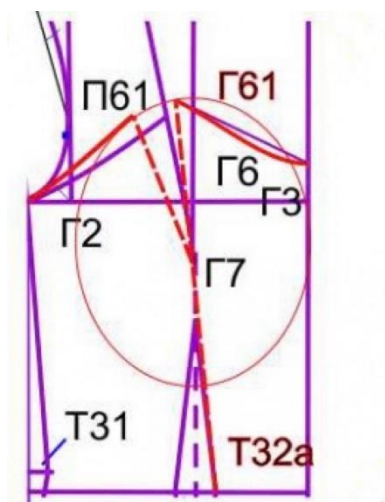

Рис.М.2.3. Згладжування ліній.

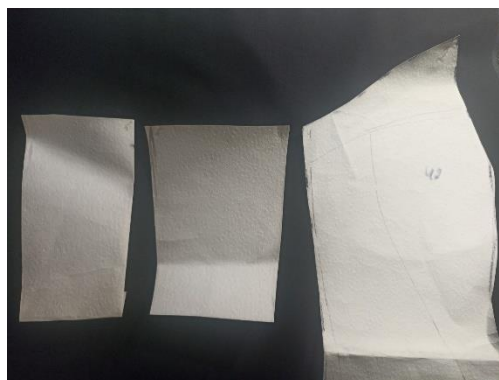

Рис.М.2.4. Викрійка корсету.

Рис.М.2. 5. Розкрій

Рис.М.2.6. Зшивання деталей

Рис.М.2.7. Вшивання чашки

Рис.М.2.8. Виготовлення горловини

Додаток 3

Робота над дніпровською обереговою вишивкою

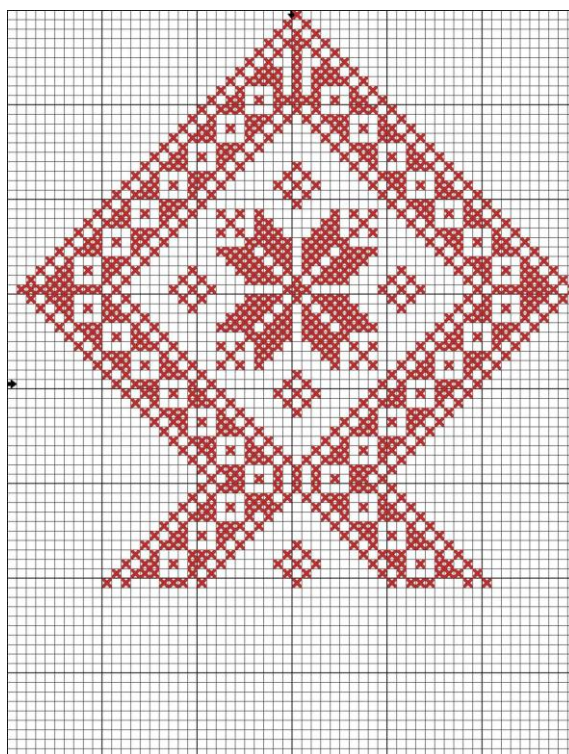

Рис. 3.2.1. Схема вишивки. хрестик

Рис.3.2.2.Виконання оберегової вишивки

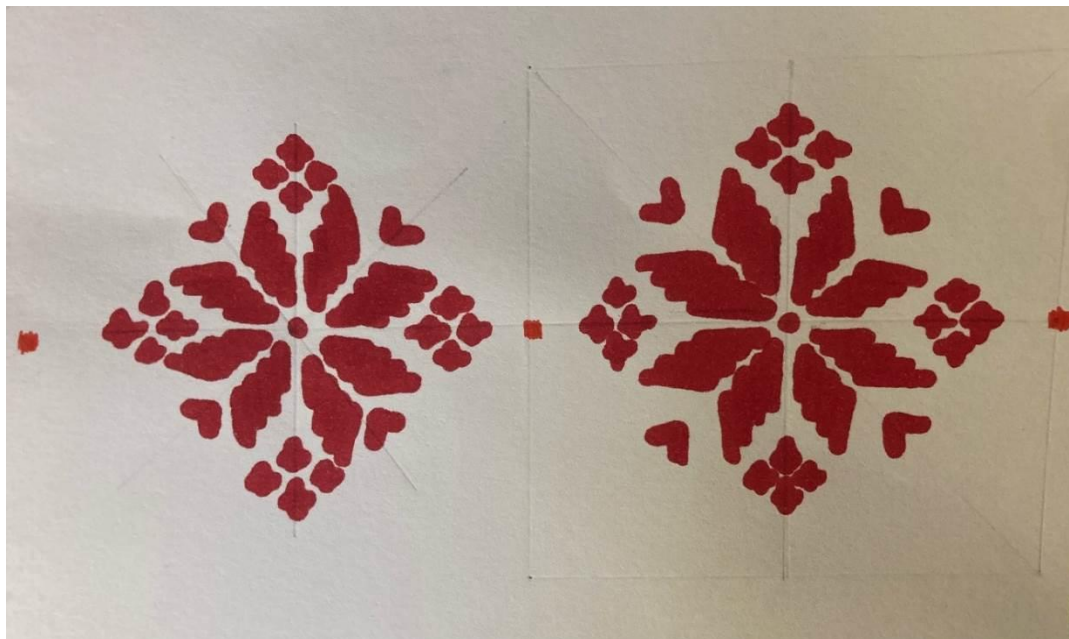

Рис.3.2.4. Схема вишивки. низинка

Рис.3.2.5.Виконання оберегової вишивки